

תקציר לעריכת ליל הסדר

חובה לכל בעל משפחה ועורך הסדר
 בסייעתא דשמיא לכבוד ה' יתברך
 בעריכת הרב אליהו צוברי שליט"א
 מחבר הספר "הגדת אליהו" על הגדה של פסח

לפרטים והזמנות : 054-4962828

תקציר לעריכת ליל הסדר תשפ"ד

מיד בסיום שריפת החמץ ואמירת כל חמירא יש לומר את אגרת הר"ש – רבינו שמשון – מאוסטרופולי
"היא סגולה נפלאה להינצל עד השנה הבאה מכל מכשול וממיתה משונה ואיביו יפלו תחתיו ובכל אשר
יפנה יצליח"

שלום לרבני ארץ, גודרי גדר ועומדים בפרץ, יצילם ה' מכליון וחרץ, כולם קדושים אשר המה בארץ, כל-חד לפום חורפיה מקשה ומתרץ, אמן סלה, בתכלית הענין מה שכתב האר"י ז"ל בקונטרס שלו הנקרא פלאות-רבות בשער הנקרא יציאת-מצרים, פרק ג' דף מ"ב ע"א וזה לשונו:

הנה כבר הודעתיו שפרעה נלקה במצרים בעשר מכות אלו על ידי שלשה אלפים ומאתים ושמונים מלאכי חבלה, הממנים בשלשה רקיעים של טמאה, האחד נקרא **שרע** והשני נקרא **תמור**, והשלישי נקרא **בישהא**, ועליהם השר הנקרא **דלפקט**, ועליהם ועל כלם השר הנקרא **תקא**, בראשית חסר מן השלישי עשרה, וחסר מן הרביעי ששה, וחסר מן התשיעי ששה ככתוב:

והנה מה שלקו המצריים במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות, השם **שפ"ו** שבו אחז דוד בן ישי, והשם אמר והכה. ומצד השם **תק"ל** לקו המצריים במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות, והשם אמר והכה. ומצד השם **אשצ"ה** לקו המצריים במצרים חמשים מכות, ועל הים לקו מאתיים וחמשים מכות, ובמה שהקדוש ברוך הוא מכה, בו מרפא הגלות. מה פשעו ומה חטאו, ומה המעל אשר מעלו אבותינו, להיות בכור הברזל הזה, עד שגאלם בשמות אלו **דע"ב צד"א כשח"ב**. עד כאן לשון האריז"ל:

והנה מורי ורבותי קדושי ישראל, הדברים האלה פלאים הם, סתומים וחתומים סגור ואין פורש אותם. וכבר שאלוני גדולי ישראל לבאר להם דברי האר"י ז"ל ולא הגדתי. ומגדל אהבת מורי ורבותי אגלה רז זה שנתגלה לי בחלום חזיון לילה, ועכשיו אגלה הדבר ברמז לפני כבוד תורתו, והוא רחום יכפר:

וזאת הענין:

מה שכתב האר"י ז"ל **שפרעה נלקה במצרים עשר מכות וכו**, כונתו כה:

כי אמרו בעלי קבלה מעשית, שיש שלשה אלפים ומאתים ושמונים מלאכי חבלה הממנים להכות את הרשעים ולהענישם בגיהנם ולטהרם מעונותיהם. ועל זה נאמר: **"ולהכות באגרף רשע"**, כי אגרף, רמז שלשה אלפים מאתיים ושמונים, ועל ידם נלקה גם פרעה הרשע. ואומר אני הכותב שזהו סוד נפלא כאשר הוא נכתב במנין ובמספר: **דס. צפרדע. כנס. ערב. דבר. שחין. ברד. ארבה. חשף. מכת בכורות**:

אלו עשר מכות כאשר כתבתי אות באות, עולים שלשה אלפים ומאתים ושמונים מלאכי חבלה, הממנים לטהר את הרשעים, והוא פשט נפלא, עין לא ראתה:

והנה החשבון מכוון כאשר נכתב **כנס חסר יו"ד**, גם **ערב חסר וא"ו**. גם **חשף חסר וא"ו**. ואז החשבון ממש, לא פחות ולא יותר **משלשה אלפים ומאתים ושמונים מלאכי חבלה**, שמענישין את הרשעים. והינו מה שכתב האר"י ז"ל: **"ככתוב"**, פרוש ככתוב בספר תורה, ולא כאשר כתוב בסדורים ובעל ההגדה, כי שם נכתבו **כלם מלאים**. אלא צריך להיות חסר כמו שכתוב בספר תורה. וגם רבי יהודה לא כתב סימנים כלם רק ראשי תיבות, **דצ"ך עד"ש באח"ב**, כמו שכתב הרב יצחק אברבנאל וכמו שכתבתי לעיל:

והינו מה שכתב האר"י ז"ל: **"בראשית חסר מן השלישי עשרה"**, פרוש: **מכה שלישית שהיא כנס חסר יו"ד**. **"מן הרביעי ששה"** שהיא **מכת ערב גם חסר וא"ו**. **"וחסר מן התשיעי ששה"**, שהיא **מכת חשף גם כן חסר וא"ו**. ומה שאמר **"ככתוב"**, רוצה לומר שכן כתוב בספר תורה חסר, כנזכר לעיל: וזהו סוד "אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא במצרים", מכוון ממש שלשה אלפים ומאתים ושמונים מלאכי חבלה שהכו את פרעה ואת המצריים במצרים.

הממנים באלו שלשה רקיעים: אחד נקרא שרע, ואחד נקרא תמוך, ואחד נקרא בישהא. גם בזה יש סוד גדול ונפלא, אלו שלשת אלפים ומאתים ושמונים מחנות שהכו את פרעה ואת המצריים במצרים כאמור, ושמונים באלו שלשה רקיעים של טמאה, אמר לנו הכתוב סוד נפלא ונורא, ותקן המגיד כמו ששנה "אלו עשר מכות שהביא" שבאלו שלש תיבות נרמזים השלשה רקיעים של טמאה, ושלשת אלפים ומאתים ושמונים מלאכי חבלה שהכו את פרעה ואת המצרים במצרים, **כמנין עשר מכות:** דהינו **עש"ר אותיות שרע, מכו"ת אותיות תמוך, שהבי"א אותיות בישהא,** רמז לאלו שלשה רקיעים של טמאה שבהם יש ממנים כמנין שלשה אלפים ומאתים ושמונים מלאכי חבלה ממש, כמנין עשר מכות דם צפרדע וכו', והם שהכו את פרעה ואת המצריים במצרים, פי מלאכי חבלה ממנים להכות את הרשעים לטהרם מעוונותיהם כאמור. ועל ידן הכה את פרעה ואת המצריים במצרים מנין עשר מכות אלו, והוא פלא גדול:

ומה שכתב האר"י ז"ל: **"ועליהם השר דלפקט"**, פונתו הוא ששם זה שרשו יוצא ממלת המצרים, והינו: ששלשה רקיעים הם: **עש"ר מכו"ת שהבי"א** וכפוש הגאון, ונמשך על המצרים שהוא שם **דלפקט** באותיות הקודמות לאותיות המצרים, והמ"ם אחרונה היא מ"ם הרבוי ואינה מן השרש, ורמז לזה המגיד במאמר: "אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים", כלומר האותיות שהם קודמות על אותיות המצרים:

ומה שכתב האר"י ז"ל: **"ועליהם ועל כלם השר הנקרא תקא,** פונתו, כי ראשי תיבות של אלו עשר מכות, **דצ"ך עד"ש באח"ב,** בגימטריא תקא, כמנין השר ממש, וכמנין אשר, וזהו סוד כוונת הכתוב בסדר בא: **"ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים"**, אשר דיקא, שהוא כמספר תקא, וכיוצא בו הרבה פסוקים אלה, שמורים על זה לסוד אשר, כמנין ראשי תיבות של עשר מכות כמו שבארנו, ויש לנו בזה סודות נפלאים. וכבוד אלהים הסתר דבר:

ומה שכתב רבנו האר"י ז"ל: **"השם שפו שבו אחז דוד בן ישי, והשם אמר והכה אותם במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות. והשם תקל אמר והכה אותם במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות. והשם אשצה אמר והכה אותם במצרים חמשים מכות, ועל הים לקו מאתיים וחמשים מכות."** פונתו לסוד נפלא ונורא: פלגתא דרבי יוסי הגלילי ורבי אליעזר ורבי עקיבא המזכר בהגדה. רבי יוסי הגלילי אומר מנין, ורבי אליעזר אומר מנין, ורבי עקיבא אומר מנין, וזהו שכתב האר"י ז"ל: והשם שפ"ו אמר והכה אותם במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות, רמז לרבי יוסי הגלילי. כי רב"י יוסי הגלילי בגימטריא שפו, ומה שכתב שבו אחז דוד בן ישי, רמז גם כן, דו"ד ב"ן ישי בגימטריא שם שפו, שבאותו השם דוקא בא דוד בן ישי. ורמז גם כן מה שכתב בספר סודי רזא, שרבי יוסי הגלילי נצוץ דוד בן ישי. וזה השם הכה אותם. ומצד השם תקל לקו המצרים במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות, רמז לסוד רב"י אליעזר בגימטריא תקל, והינו רבי אליעזר אומר, דוקא, שהוא שם תקל, לקו המצריים במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות. ומה שכתב השם אשצה לקו במצרים חמשים מכות, ועל הים לקו מאתיים וחמשים מכות, רמז לסוד רב"י עקיבא, שהוא בגימטריא אשצה עם הפולל, שהשם הזה אמר שיכו המצריים במצרים חמשים מכות, ועל הים לקו מאתיים וחמשים מכות. הרי מרמזים אלו שלשה שמות שפ"ו תק"ל אשצה באלו השלשה תנאים:

רבי יוסי הגלילי בגימטריא שפ"ו, רבי אליעזר בגימטריא תק"ל, רב"י עקיבא בגימטריא אשצה, והוא סוד נפלא ונורא. רזא דרזין. סתרא דסתרין. הינו כאשר כתבתי למעלת כבוד תורתו, והוא רחום יכפר עון:

ומה שכתב רבנו האר"י ז"ל: **במה שהקדוש ברוך הוא מכה, בו מרפא הגלות, מה פשעו מה חטאו אבותינו וכו', פונתו:** באלו עשר מכות שהם **דצ"ך עד"ש באח"ב,** נרמזים באלו אותיות סוד וטעם ירידת אבותינו למצרים, כמו שכתבתי למעלת כבוד תורתו. והנה באלו המכות הכה אותם, ורפא אותנו הקדוש ברוך הוא והכה בהם מכה רבה אצבע אלהים היא, וימן המכה עצמה באה רפואה לישראל, שגאלם הקדוש ברוך הוא, וכמו שכתבתי.

ומה שכתב: **"מה פשעו"** וכו', רוצה לומר: באלו המכות נרמז החטא של אבותינו שגרם ירידת מצרים. ויש לנו סוד נפלא ונורא לתרץ קשיא זו מה שהקשו מעלת כבוד תורתם עלי, אבל גם זה ניחא כאשר כתבתי למעלתם, נפלאות מתורתו הקדושה והטהורה.

ומה שכתב האר"י ז"ל: **שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גָּאֵל אוֹתָנוּ בְּשֵׁמוֹת אֱלֹהֵי דַע"ב צד"א כשח"ב**, פְּנִינָתוֹ פִּי האֹתִיּוֹת ראשונות שֶׁל דַּע"ב עַד"ש באח"ב הם דַּע"ב, וְהֵאוֹתִיּוֹת שְׁנִיּוֹת הֵם צד"א, וְהֵאוֹתִיּוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת הֵם כשח"ב, וְנִרְמְזִים בָּאֵלֶּיךָ הַשְּׁלֵשָׁה שְׁמוֹת הַרְפּוּאָה שֶׁרָפָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁגָּאֵל אוֹתָנוּ בְּהֵם, הֵרִי בְּאוֹתָן הַמַּכּוֹת שֶׁהָיוּ בְּהֵם הַמְצָרִיִּים, נִרְמְזִים הַגָּאֵל וְהַרְפּוּאָה לְיִשְׂרָאֵל. וְהֵיא רַעְוָא לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיִּרְאֵנוּ בִּיאַת מְשִׁיחֵנוּ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ, עִם הַמַּלְאָכִים הַשְּׂיָכִים לְגָאֵלָה, וְיִקְיָם בְּנוֹ מִקְרָא שְׁכָתוּב: כִּימֵי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֵנוּ נִפְלְאוֹת, אֲמֵן נֶצַח סְלָה:

הכנות ל-ליל הסדר

לסדר את שולחן הסדר מבעוד יום ולשתף גם את הבעל בסידור השולחן – סגולה לשלום בית. תחילה צריך להכין מקומות ישיבה וכריות לצדו של כיסא עם תמיכה, שתהיה משענת מתאימה לקיים מצוות ההסיבה כהלכתה, דהיינו הטיית הגוף כולו ולא רק את הראש לצד שמאל. ומי שהוא איטר יד ימינו, יסב גם כן לכתחילה לשמאל כל אדם, בדיעבד יצא ידי חובה גם בצד ימין. ומי ש-חס ושלום השתתקה ידו הימנית וכן גידם ב-ידו הימנית, יסב לצד ימין כדי שיאכל בידו השמאלית. אם הוא ממש מצטער בהסיבה, כגון שיש לו מכה בצד שמאל - פטור.

להכין כוסות לשתיית יין. התכולה המינימלית היא 81 גרם ולא הרבה מעבר לזה, כי לכתחילה צריך להחמיר לשתות כל הכוס או רובו- ובכוס גדולה זה קשה מאוד. ישנה חומרה לשלם את דמי המצה קודם הפסח, אבל זה לא מן הדין.

להכין 4 כזיתות של מצה שקית אחת ובה 2 כזיתות מצה במשקל של 54 ג' ושתי שקיות, שבכל שקית כזית מצה 27 ג' כל אחת. המצות יהיו מ-עבודת יד ואם אין לו, יקח מצה שמורה מכונה. ואם גם זה אין לו, יקח מצה רגילה לא שמורה.

להכין חסה (מרור) שתי שקיות חסה שבכל אחת 27 ג'- אחת בשביל המרור ואחת בשביל הכורך. צריך לשטוף ולהשרות את החסה בתוך מים עם סבון והכוונה על חסה שנקייה מתולעים בגידול מבוקר. ומי שאין לו חסה כזו וקנה חסה רגילה, ישתדל לאכול רק את הקלח- ואחרי ניקיון היטב ויסודי.

הדלקת נרות של לכבוד יו"ט ראוי להכין לליל הסדר, נרות גדולים שידלקו עד סוף ההגדה והנשים תברכנה להדליק נרות של יום טוב. ובתפילת ערבית אחר העמידה, יקראו את ההלל בברכה- **לגמור את ההלל.** גם הנשים צריכות לקרוא את ההלל בברכה קודם הקידוש, יש להזכירן ולזכותם.

קדושת ליל הסדר ומעמדו של עורך ליל הסדר

המהר"ל בגבורות ה' נ"ב כותב: 'וַיִּדַע עוֹרֵךְ לַיִל הַסֵּדֵר, שֶׁמ־שָׁעָה שְׁעוֹרֵךְ לַיִל הַסֵּדֵר יִלְבַּשׁ בְּגָדֵי לְבָן, כִּי הוּא כִּהֵן גָּדוֹל הַמְּשַׁרֵּת לְפָנָיו וּלְפָנֵים בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים. וְכִמוֹ שֶׁכֵּהֵן גָּדוֹל נִכְנַס לְפָנָיו וּלְפָנֵים בְּבִגְדֵי לְבָן, שִׁידַע כֹּל עוֹרֵךְ לַיִל הַסֵּדֵר שֶׁמֵּעֵמְדוֹ הַרוּחָנִי בַּעַת שְׁעוֹרֵךְ הַסֵּדֵר, שֶׁהוּא כִּמוֹ כֵּהֵן גָּדוֹל שֶׁנִּכְנַס לְקוֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים אַחַת בַּשָּׁנָה. וְכֹל בְּקִשָּׁה שֶׁמִּבְּקֵשׁ הַכֵּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים לְפָנָיו וּלְפָנֵים- מִתְקַבֵּל. יוֹצֵא, שֶׁהַלַּיִל הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שִׁישׁ בַּשָּׁנָה הוּא לַיִל הַסֵּדֵר, מִבְּחִינַת עוֹרֵךְ לַיִל הַסֵּדֵר. לִכֵּן נוֹהֲגִים לְלַבּוֹשׁ קִיטָל וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִסוּר לְהִיכְנַס אֶתוֹ לְשִׁירוֹתִים, כִּיוּן שֶׁזֶה בְּגַד הַמִּיּוֹעֵד לְתַפִּילָה'. שֶׁאֵלּוֹ אֵת הַרְבַּ אֲלִישִׁיב, אִם זֶה בְּגַד שֶׁמִּיּוֹעֵד לְתַפִּילָה- אֵיךְ אִפְשָׁר לְאֹכֹל אֶתוֹ? עֵנָה לָהֶם, מַה שֶׁאוֹכְלִים בְּלַיִל הַסֵּדֵר, זֶה לֹא אוֹכֵל אֵלּא זֶה תַּפִּילָה. וְנִתְּנוּ לָזֶה רִמְזָה, הַפֶּסַח אֵינוֹ נֹאכֵל- הוּא לֹא מֵאֹכֵל, אֲלֵא צֵלִי וְהֵינּוּ תַּפִּילָה.

כיצד נערוך את ליל הסדר? בתחילה נערוך יחד עם המשפחה את הקערה וניתן הסבר לכל פרט המונח בתוך הקערה. ראשית הכרות עם סדר הקערה

יניחו על השולחן לפני בעל הבית, קערה עם: **שלוש מצות שמורות, זרוע, ביצה, מרור** (חסה שלמה), **חרוסת, כרפס וחזרת** (עלי חסה בדוקים ונקיים).

הטעם לתכולת הקערה:

שלוש מצות - משום שצריך לעשות **יחץ**. וכיון שהמצה נקראת לחם עוני ודרכו של העני בפרוסה, לכן שוברים את המצה כדי שתהיה פרוסה ואת החלק הגדול שומרים לאפיקומן. ומאחר והאפיקומן הוא זכר לקרבן פסח וקרבן חייב שימור, לכן מחביאים ושומרים אותו. בגלל ששברנו את אחת מן המצות וללחם משנה צריכים שתי מצות שלימות, לכן לוקחים שלוש מצות.

רבתינו הוסיפו הסברים על דרך הדרש, כנגד מה שלוש המצות: **א.** כנגד כהן, לוי וישראל. **ב.** כנגד משה, אהרון ומרים. **ג.** כנגד אברהם, יצחק ויעקב. **ד.** כנגד תורה, נביאים וכתובים.

למה ב-יחץ חולקים

יחץ

את המצה האמצעית שהיא כנגד יצחק, חלק אחד קטן ואחד גדול? **התשובה היא, כי יצחק הוא מלמד סנגוריה על עם ישראל, כי אברהם היה לו את ישמעאל ולא יכול היה להישאר עם ישמעאל ושלח אותו מפניו. יעקב, היתה לו נכדה מ-שכם בן חמור ושלח אותה ולא יכול להשאיר אצלו. רק יצחק, שהיה לו את בנו עשו הרשע ושהיו נשותיו מקטרות לעבודה זרה ונהיה בגלל זה עיוור במשך 57 שנים - ולא גירש אותם. בא יצחק ואומר ל-קדוש ברוך הוא: אם אני יכולתי לסבול אותם על אף כל החטאים, אף אתה בורא עולם תסבול את בניך על אף כל החטאים, לכן הוא הכי מתאים ללמד סנגוריה על בניו.**

זרוע - הגמ' בפסחים קי"ד אומרת, שצריך לקחת שני תבשילין- אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה. מאחר שצריכים לאכול את הפסח על השֶׁבֶע, אז ע"י קרבן חגיגה נהיים שבעים ואז היו אוכלים את קרבן פסח שנאכל על השֶׁבֶע. כל זה היה בזמן שבית המקדש היה קיים. אך כיום אוכלים שני תבשילים לזכר הקורבנות ומן הדין אפשר לקחת כל תבשיל, כגון סלק אורז וכדו'.

א"כ מדוע נהגו לקחת זרוע? **התשובה היא, אם כבר לוקחים תבשיל, מן הראוי שיהיה מאכל שמזכיר את זרוע הנטויה. ומדוע עלינו לצלותו? כי הפסח נאכל רק צלי.**

ביצה - הוא התבשיל השני, זכר לקרבן חגיגה. וניתנו כמה טעמים מדוע רק ביצה. כיוון שיש רמז בביצה שהיא מאכל אבלים. והקשר בין אבלות לליל הסדר, יובן על פי הרמז שרומזים ימי חג הפסח למועדי השנה, על דרך אותיות א"ת ב"ש:

היום בשבוע ש-חל בו א' של פסח - הוא היום שיחול תשעה באב.

היום בשבוע ש-חל בו ב' של פסח - הוא היום ש-חל בו שבועות.

היום בשבוע ש-חל בו ג' של פסח - הוא היום ש-חל בו ראש השנה.

היום בשבוע ש-חל בו ד' של פסח - הוא היום ש-חל בו קריאת התורה - שמחת תורה.

היום בשבוע ש-חל בו ה' של פסח - הוא היום שחל בו צום כיפור.

היום בשבוע ש-חל בו ו' של פסח - הוא היום ש-חל בו פורים.

רואים שהיום הראשון של פסח, הוא בעצם אותו יום ש-יחול תשעה באב ולכן נוהגים לאכול בו ביצה שהיא מאכל אבלים. וחז"ל רמזו במגילת איכה, את הקשר בין ליל הסדר לתשעה באב, בדרשתם על הפסוק באיכה ג' ט"ו "השביעני במרורים הרווני לענה", מה שהשביעני במרורים בליל פסח, הרווני לענה בליל תשעה באב.

הקערה פעמיים מרור, האחד משמש לאכילת מרור והשני הוא החזרת, שגם הוא מרור ומשמש בתור כורך. מרור, ע"ש שמיררו את חייהם בעבודה קשה, לכן על מצות ומרורים יאכלוהו. ומדוע חסה, כיון שחס הקב"ה עלינו וגאלנו. ונתן לנו כוח הישרדות לסבול את הגזירה

חרוסת - הגמ' בפסחים קט"ז אומרת, שיש במרור "קפא" ופי' רש"י - שרף. החזרת קשה ויש בו ארס וכדי לבטלו טובלים אותו בחרוסת.

טעם נוסף, שזהו זכר לטיט. וכתבו התוס', שנהגו לערב בתוך החרוסת את כל המינים שנמשלו בהם ישראל בשיר השירים, כגון "אל גינת אגוז" - אגוזים, "אמרתי אעלה בתמר" - תמרים, "כתפוח בעצי היער" תפוחים, מור וקינמון וכו'.

רמז נוסף יש במילה חרוסת והוא ס' חרות, כלומר ס' (שישים) ריבוא ישראל יצאו לחירות.

כרפס - הטעם הוא, כדי שיראו התינוקות וישאלו מדוע טובלים. אך באמת, ניתן לקחת כל דבר שברכתו 'בורא פרי האדמה'. ומדוע לוקחים כרפס? כי במילה כרפס רמוז ס' פרך, כלומר ס' (שישים) ריבוא ישראל עבדו בפרך.

טעם נוסף ללקיחת כרפס (הובא ברבנו מנוח פ"ח מהל' חמץ ומצה ה"ב) דווקא, הוא זכר לכתונת פסים של יוסף הצדיק, ש-על ידה ירדו אבותינו למצרים. (כר-כתונת פס-פסים) ומאחר וחכמים תיקנו את התקנה הזו כדי שישאלו התינוקות, קבעו ג"כ שנברך ע"ז בורא פרי האדמה ונכווין להוציא ידי חובה את אכילת המרור בברכה. כיון שיש מחלוקת, אם כשאדם אוכל ירק באמצע הסעודה חייב לברך או לא

וכדי שלא ניכנס לספק ברכות, נברך על הכרפס ונאכל פחות מכזית, כדי שלא נצטרך לברך ברכה אחרונה. **חזרת** - הינו שורש חריף, מסמל את המרירות והקושי שבעבודת. המרור והחזרת מצויים על הקערה ומשמשים לקיום הנוהג של אכילת "מצות ומרורים". בתחילה מרור לבד ומצה לבד ואח"כ עושים כמנהג הלל הזקן, שהיה כורכן ואוכלן בבת אחת.

מי המלח - שבו מטבלים את הכרפס, מניחים מחוץ לקערה. שהם כנגד הדמעות ששפך יעקב אבינו על יוסף בנו, כמו שכתוב ויבך אותו אביו" (ל"ז, ל"ה) "והמדנים מכרו אותו אל מצרים".

הסבר כללי על מהות ליל הסדר

מדוע נקרא הלילה הזה בשם ליל הסדר? והרי דווקא בלילה זה משתנה הסדר! שבכל ארוחה משפחתית, אנו קודם אוכלים ואח"כ יושבים לדבר... ואילו בלילה הזה דווקא להפך, אנו קודם מדברים (אומרים את המגיד) ורק אח"כ אוכלים (שולחן עורך...)?!

ומבאר הצדיק בעל ה"תפארת שלמה" בגאונותו המופלאה : שהרי ידוע שלתורה יש ארבעה רבדים שסימנם "פרדס", שהם ראשי התיבות של: פ-שט, ר-מז, ד-רש, ס-וד .

והוא מסביר: ש-אל לנו לחשוב לרגע, ש-כל הדברים שאנו מבצעים בלילה הקדוש הזה, ניתן להסבירם לפי הפשט הפשוט. כלל וכלל לא!

בלילה הזה אנו מחויבים לעשות כל שביכולתנו, לנסות ולרדת לרבדים העמוקים ביותר - והם הרמז הדרש והסוד!

ואם כך הם פני הדברים, הרי שאם נוציא את הפשט - נשאר לנו "סדר", סוד דרש רמז. כעת ברור למה נקרא שמו של הלילה הזה: "ליל הסדר..."

הלילה הזה הוא סדר על כל השנה שיכול להשפיע בהתנהגותו ודיבוריו ומעשיו של האיש הישראלי לכל השנה. ואם בלילה הזה הוא משכיל בדעתו להתבונן שכדאי לו שיתנהג כראוי, כי זה יגרום לו אחר כך שינוי לטובה על כל השנה כולה. נמצא, שהלילה הזה הוא הגורם ומשליט סדר, איך תראה בעזרת השם כל השנה, לכן שפיר נקרא ליל הסדר... (מתוך קונטרס "קדושת ליל הסדר" - מאת הרב אהרון טויסיג)

אני מבטיח באמונה, כל מי שיעשה מצווה בחשק ויחשוב בשמחה - בזו הרגע אני מקיים מצוות בוראי - כמעט לא ירגיש מרורות כלל כל השנה. (מכתבי רבי עקיבא איגר מכתב י"ב)

תפילה בליל הסדר- מסוגלת לשנות את הטבע

המגיד מגריידיץ נשא בשנת תקצ"ח דברים חוצבי להבות אש, על גודל קדושת ליל הסדר וסגולת הלילה להיעשות בו ניסים לישראל. "ואף מי שנולד במזל רע, בכני - בצער גידול בנים וכדומה, בחיי - בענייני בריאות וכדומה, או בממוני. כל אחד ואחד יש לו להתפלל על זה בליל פסח - ליל הסדר יפעל לשנות מזלו לטוב."

כי הלילה הזה הוא לא יום ולא לילה, הוא יצירה נפרדת, שמימית. לילה ש-מאיר כמו יום ממש. שערי אורה פתוחים, שערי השפע מוריקים טובה, צריך רק לחטוף את ההזדמנות! ויש הזדמנויות רבות כאלה במהלך הלילה...

במדרש

רעיון המבאר את הסיבה לשתיית ארבע כוסות בפסח

בראשית רבה (פרשה פ"ח אות ה') מובא, למה ארבע כוסות? כנגד ארבע כוסות המוזכרות בחלום שר המשקים, שיוסף פתר לו את החלום. בלילה הזה, המספר ארבע הוא חזק: ארבע אימהות, ארבע לשונות גאולה, ארבע כוסות, ארבעה בנים, ארבע כזיתות....

סדר ליל הסדר והסבר על כל פרט שנעשה

יש לקרוא בקול את הנוסח הבא - 3 פעמים ולפני כל סדר להזכיר את שם הפעולה: קדש, ורחץ, כרפס, יחץ, מגיד, רחצה, מוציא מצה, מרור, כורך, שולחן עורך, צפון, ברך, הלל נרצה. אלו הסימנים שהתקבלו בתפוצות ישראל קדש ורחץ וכו', מיוחסים לרש"י ויש המייחסים אותם לאחד מבעלי התוס' רבי שמואל מפלייזא (מחזור ויטרי). וכיון ש-רבים הם דיני הסדר, לכן תיקנו רבותינו הראשונים סימנים הכוללים את סדר הלילה, כדי לדעת על פיהם לערוך הסדר כהלכתו, בספר 'שארית מנחם' מביא בשם צדיקים: בלילה הקדוש הזה, המאיר כ-יום, שבו מספרים ביציאת מצרים ואוכלים מצה לחם עוני - יכולים לפעול כפרה כמו ביום כפור ויסכרו פיות המשטינים והמקטרגים...

הקדמה לפני הקידוש

"ביד כל אחד להיות מאושר עלי אדמות בעושר וכל טוב ולהצליח בכל ענייני העולם הזה - רק שישמור את פיו מכל דיבור אסור. ואדם שלא נזהר בפיו, דומה למי שעומד בפתח האושר ומסרב להיכנס..." ולזכור שהכי חשוב מהכול זה השלום, לחפש שלום ולרדוף את השלום. לא לענות ולא להיכנס לעימות ומחלוקת **ב-קדש - מלשון קידושין, ישנה סגולה לבקש על זיווג, אפשר לבקש גם על אחרים...**

קדש - בלילה הקדוש הזה, הקב"ה עם כל הפמליה של מעלה באים לכל בית יהודי לראות את עבודתו בקודש, יחד עם אשתו וילדיו ואורחיו. ובכך נהפך ביתו הפרטי למעין קודש קדשים פרטי...

קידוש ליל הסדר זהו רגע נשגב. ה"חפץ חיים" היה בוכה בקידוש ואומר: "ברוכים הבאים, ברוכים הבאים", כי בקידוש ליל הסדר מופיעים כל הנפטרים של אותה משפחה ונמצאים יחד עם המשפחה בקידוש. כל המשפחה כולה מגיעה לקידוש ליל הסדר, כך אומרים החיד"א וה"חפץ חיים". הקידוש הוא רגע נשגב, רגע של תקשורת בין אוהבים. רגע של קידושין. אומרים "אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו".

ה"חפץ חיים" אמר, כשיבוא סוף סוף אליהו הנביא ונפתח לו את הדלת ב"שפוך חמתך", כל הגויים שמבזים אותנו ירוצו אלינו. והיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתיה.

ורחץ

את חשיבות ההקפדה של נטילת ידיים, אפשר להמחיש בסיפור שסיפר הרב מאיר צבי ברגמן, שפעם הזמינו אותו במפורש לברית והוא לא רצה ללכת. אך מצד שני, מאחר שהזמינוהו מפורשות אסור לו לסרב. ניגש לחזו"א ושאל אותו מה לעשות. אמר לו החזו"א, שאם יש שם אנשים לא מהוגנים, הוא לא מחויב ללכת. שאל אותו, מה הכוונה אנשים לא מהוגנים? ענה החזו"א, ש-רוב העולם אינו נוטל ידיים כמו שצריך וזה מספיק בכדי שלא יהיה מחויב ללכת לברית. כשסיפר זאת לרב ליפקוביץ זצ"ל, אמר לו שאם היו נוטלים ידיים עם יותר מרביעית מים, רוב הבעיות היו נפתרות.

כרפס - לוקח פחות מ-כזית ומברך בורא פרי האדמה ומכווין להוציא ידי חובה את אכילת המרור ומטבל ב- מי מלח. ומדוע מי מלח? כנגד הדמעות ששפך יעקב אבינו על יוסף בנו, כמו שכתוב ויבך אותו אביו" (ל"ז, ל"ה) "והמדנים מכרו אותו אל מצרים".

יחץ - כשמחלקים את המצה האמצעית ("יחץ"), לוקחים את המצה וחוצים אותה לשניים. החלק הקטן יהיה כ-לחם עוני ואת החלק הגדול שומרים לאפיקומן ואותו מחביאים. כלומר, ה' אומר לך, שבאפיקומן הוא כבר החביא לך את הישועה.

הרבי מספינקא היה אומר בדמעות, בשם רבי מנחם מנדל מרימינוב וגם האוהב ישראל מאפטא: שישנה סגולה, כשעושים "יחץ" וחוצים את האפיקומן, תבקשו את החצי השני שלכם. (סגולה לזיווג)

מגיד - בבהילו יצאנו ממצרים

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי וייכול, כל דצריך ייתי ויפסח. השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין, פירוש (זה הלחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים. כל מי ש-רעב יבוא ויאכל. וכל מי שצריך להיות מנוי על קורבן פסח, יבוא וישתתף. כך השנה הזו, אבל בשנה הבאה שנהיה בארץ ישראל ויבנה בית המקדש, נצטרך להיות מנויים על קורבן פסח מראש)

צריך להבין, מדוע אנו פותחים את הקטע הזה בארמית? התשובה היא, כיון שהקטע הזה נכתב בבבל ושאר ההגדה נכתבה בא"י. והראיה שזה נכתב בבבל, כיון שלאחר מכן אנו אומרים - כל דיצריך ייתי ויפסח. וכידוע, קרבן פסח אינו נאכל אלא למנויו. וא"כ, איך אפשר להזמין אדם לאכול והוא לא מנוי על הקרבן?! אלא ודאי מדובר כאן שנמצאים בחו"ל ואין חיוב בהקרבת הקרבן שתא-שנה זו, הכא - כאן- הוא רק מצד מנהג. אבל בשנה הבאה שנהיה בארץ ישראל, תצטרך לדאוג מראש להיות מנוי על הקרבן, כי אם לא כן, תתחייב כרת אם תאכל בלי להיות מנוי.

הגמ' במסכת בבא בתרא (ט, ב) אומרת: "ואמר רבי יצחק, כל הנותן פרוטה לעני - מתברך בשש ברכות ומפייסו בדברים - מתברך ב-י"א ברכות". וזה נרמז כאן: "הא לחמא", ה"א בגימטרי' שש, ש-ש על "לחמא" שנותנים לעני מקבלים שש ברכות. "עניא", באם עונה אחריו ומפייסו - "עניא", מקבל י"א ברכות.

יש הנוהגים להגביה את הקערה מעל ראשי הסועדים לפני אמירת הא לחמא עניא, לסובבה ולומר - 'בבהילו יצאנו ממצרים הא לחמא עניא'. ומנהג זה רמוז בפסוק בתהילים - ארחץ בניקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'. המילה מזבחך" = מצה, מרור, זרוע, ביצה, חרוסת, כרפס.

סגולה לבן זכר

כותב "אור החיים" הקדוש זצ"ל: המרבה לספר ביציאת מצרים בליל פסח, יזכהו הבורא יתברך בבן זכר 'כדי שבשנים הבאות יוכל לקיים את מצוות ההגדה בהידור ויספר ל-בנו שייולד, על הניסים והנפלאות שעשה ה' במצרים.

על כן ראוי לאדם להיות נזהר, שלא ידבר בלילה זו שום שיחה משיחת חולין ויזהיר בני ביתו על זה, רק יתעסקו הכול במצות הלילה הזה ובסיפורי נסי מצרים ולפרסמם לבני ביתו... (ספר השל"ה מסכת פסחים)

בשם ה"אמרי חיים" - ההשפעות שבאמירת ההגדה. ע"י השירה ב-הלל וההודאה בשמחה רבה בשולחן הסדר, נעשים מכל החטאים - זכויות.

ר' ברוך ממז'בוז' היה מפרש: דע לך כוחו הגדול של הדיבור! כי אם אתה רוצה לדעת למה החכם הוא חכם, דע לך כי הכל תלוי ב'מה הוא אומר'... ואם רצונך לדעת למה הבן רשע הוא רשע, דע לך כי הכל תלוי ב'מה הוא אומר'...

כי הכול תלוי בכוח הדיבור של האדם. ולכן, בלילה קדוש זה של יציאת מצרים, של פה-סח, מגלים לכל בני הבית את כוחו הגדול של הדיבור ומכניסים דעת ב-אישה הילדים והאורחים, ש-מעתיק ישמרו כל אחד את מוצא פיו ולשונו.

מדוע לא מברכים על ההגדה? כיון שאם התורה לא הייתה מצווה אותנו על מצוות תפילין "וקשרתם" וכו', האם היה עולה בדעתנו או בדעה של מישהו להניח תפילין, שיהיה מרובע ושחור של יד ושל ראש ארבע פרשיות וכו'? האם היה עולה בדעתנו להמציא מצווה כזו שנקראת ציצית, לקחת בד שיהיה בו ארבע כנפות וכו' וכן מזוזה וכו'? לולא שהתורה ציוותה אותנו לקיים מצוות אלה ועוד כהנה וכהנה, לא היה עולה בדעת אנוש להמציא מצווה כמו שהתורה מצווה. אז כשאנו מברכים, אנו בעצם אומרים לריבונו של עולם, אם לא היית מצווה אותנו- לא היינו מקיימים את המצוות הנ"ל (כולל אכילת מצה, לולא שנצטוונו- לא היינו אוכלים).

אבל על סיפור יציאת מצרים, כיבוד אב ואם, נתינת צדקה לעני וכדו' - לא מברכים. כי אם היינו מברכים היינו מעליבים את האבא, את האימא או את העני. כי בברכה אנו אומרים, לולא הציווי של בורא עולם- לא היינו עושים זאת. ומצוות אלו השכל מחייב, כגון כיבוד אב ואם, שהם מ-דין הכרת הטוב. והעני' זהו מוסר אנושי.

א"כ, יוצא לפי"ז, שאין אנו מברכים על דבר שהיינו עושים בעצמנו, מתוך הכרה שזה מחויב המציאות לעשות, כי זה מוסר אנושי. כך גם סיפור יציאת מצרים. כמה מעלות טובות וכו', הוציאנו ממצרים, סיפק צרכינו וכו'. כמה היה מעליב אם היינו מברכים על מצווה זו, שהשכל מחייב מתוך הכרת הטוב.

כשמגיעים ל-מה נשתנה, מוזגים כוס שני ו"כאן הבן שואל".

אומרים המפרשים, ש"שואל" הוא מלשון בקשה. לכן העצה היא, כשמוזגים כוס שני, כל אחד מן המסובים ירים את הכוס ויעמדו כולם בדומיה וכל אחד יבקש מ-ה' כל מה שליבו חפץ. ולאחר מכן יברך עורך ליל הסדר את כולם בברכה, 'ש-ה' ימלא כל משאלותיכם לטובה' ובעז"ה בכוח הליל הסדר הזה, יתמלאו בקשותיו. זהו כוחו של ליל הסדר.

בעל התפארת שלמה ר' שלמה הכהן מרדונסק זצ"ל, שהיה לו חסיד שבמשך תשע עשרה שנה לא נפקד בזרע של קיימא, אמר: כיון שידוע שבלי ליל הסדר זהו זמן של בקשות ומשאלות, אני אגיע לרבי שלי ואבקש ממנו שיתפלל עבורי וכך אפקד בזרע של קיימא.

אך בעל התפארת שלמה, לא היה מכניס חסידים בליל הסדר והיה עושה את ליל הסדר עם בני משפחתו. החסיד הסתתר מ-רבו עד ליל הסדר ובליל הסדר נקש בדלת ואמר לרבו - אין לי איפה לעשות ליל הסדר. כמובן שהרב הכניסו לביתו והבין, שהתלמיד עשה זאת בכוונה תחילה. וכשהגיעו ל-מה נשתנה, אמר הרב לחסיד - תקרא את הקטע. "מוזגים לו כוס שני כאן לפני מה נשתנה וכך כתוב: הבן שואל". אמר לו התפארת שלמה, כאן תשאל ל-בן ובעז"ה תיפקד. וכך היה. לאחר שנה נפקד בזרע של קיימא. כשהילדים שואלים "מה נשתנה", זו עת רצון לבקש על יראת השמים שלהם והצלחתם.

אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם (מתוך ההגדה) הרב ד"ר משה רוטשילד זצ"ל, סיפר לנו מעשה מופלא עד מאד. "נסעתי במונית עם הגאב"ד דפוניבז', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ברחובותיה של העיר רומא ולפליאתי, אני שומע את הרב חוזר כמה פעמים על המשפט: 'אני הולך לגמור אתו את החשבון אחת ולתמיד'. לא ידעתי עם מי רוצה הרב לגמור חשבון... " מי

שהכיר את הגרי"ש כהנמן צ"ל ידע, שמדובר באישיות טהורת לב והמשפט הזה לא התאים למידת הוותרנות המובהקת שהיתה בו. "נראה היה", הוסיף הרב ד"ר רוטשילד, "ש'סיום החשבון' הזה חשוב לו מאד לרב צ"ל והוא נחוש בדעתו לבצע את זאת בכל מקרה..."

הפתרון לתעלומה הגדולה, היה רק כאשר הגענו לשער טיטוס שברומא. הרב ביקש מ-נהג המונית לעצור ומבעד לחלונות הוא מביט בציור המנורה הטהורה החרוט על השער ומתחתיה כתוב **'יהודה לא תהיה'** ואז הוא יוצא מהמונית. מייסד ישיבת פוניבז' מתקרב אל השער הגדול, מיישר את כובעו ומסדר את בגדיו והנה הוא ניצב הדור-פנים אל מול השער ומכריז בקול גדול:

"טיטוס, טיטוס, לפני אלפיים שנה רצית למחוק ולאבד את עם ישראל, מבלי להשאיר להם זכר, שם ושארית. ראה טיטוס, מי מכיר אותך היום: מי שיייל כאן בין רחובותיה של רומא וישאל את הילדים מי היה טיטוס, הם אפילו לא ידעו לחזור בהגיה נכונה את השם שלך... הרי מכל ה'תורה' שלך- לא נותר מאומה! האם יש בעולמנו, אנשים הרואים עצמם כממשיכי מורשתך?!"

ואילו אני, מגיע עכשיו מבני ברק שבארץ ישראל, אותה רצית להחריב וברגע זה ממש, יושבים למעלה מחמש מאות בחורים על התורה ועל העבודה, ש-כל כך שאפת להשכיח מאתנו- וזה רק בישיבה שלי, לבד ממאות הישיבות ומוסדות התורה בכל רחבי תבל, שבהם נמצאים עוד אלפים ורבות של לומדי תורה!"

והרב מפוניבז' עוד לא גמר את החשבון... מסביבו התאספו כמה צעירים רומאים, אבל הוא לא פחד והמשיך לנאום בכיכר המרכזית שליד שער טיטוס: "את קודש הקודשים אמנם ביזת וחרפת בצורה נוראה, אבל מציע אני לך לבוא עכשיו אל הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו ותראה איך יומם ולילה, עומדים שם יהודים ומבכים את החורבן ומצפים ומייחלים לבניית בית המקדש ולומדים ומשננים את תבנית ההיכל וכל מעשהו. והוא הוא האות והמופת המובהק ביותר, שבית המקדש שלנו אכן יבנה במהרה! אתה, נשכחת לנצח ואבדת את שמך. ויהודה היא תהיה ופרוח תפרח!"

"היה זה", סיפר הרב ד"ר רוטשילד, "מעמד מרגש ביותר, שהמחיש יותר מכל את נצחיותו של העם היהודי, מול התפוררותן של כל האידיאות האחרות, ש-עלו ונפלו על מזבח העמים במהלך הדורות".

הדברים הללו שנאמרו על ידי הגאב"ד ליד שער טיטוס, צריכים להיחרט בתודעתנו כל אימת שאנו נתקלים באדם או בתופעה, המנסים להשכיח מאתנו את התורה והמצוות. צריכים אנו 'לסגור חשבון' עם כולם ולהשיב להם מנה אחת אפיים, בגאון ובגאווה יהודית: במשך כל הדורות, לא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, אך כולם הלכו בעקבותיו של טיטוס. (מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

מצוה עלינו לספר בליל הסדר לא נכון לומר פירושים ודרשות, **אלא צריך להתמסר לגמרי רק לילדים ולבני הבית ולספר להם על יציאת מצרים**. ואכן, כך היתה דרכו של החת"ם סופר בליל הסדר. הוא היה יושב שעות ומספר לילדיו על יציאת מצרים והיה מבאר להם פשוטם של דברים, כל מילה בלשון קלה, כדי שידעו ויבינו היטב מה אירע לאבותינו בארץ מצרים.

עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים הרי [עדיין] אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים

עבדים- פירוש שאנחנו אומרים, אילו לא הוציאנו ממצרים - היינו עד היום עבדים אנחנו ובנינו. הלא ראינו בהיסטוריה, המון עבדים שהשתחררו. ולמה אנחנו היינו נשארים? אלא הכוונה היא, מי שהמציא את המושג 'שחרור עבדים' בפעם הראשונה בהיסטוריה זה הקדוש-ברוך-הוא, הוא שטבע את המושג 'שחרור העבדים' בבריאה. לאחר שטבע בבריאה את המושג שחרור עבדים במצרים, העולם למד שיש מקום לשחרור עבדים.

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון, שהיו מסבין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה.

מכאן אנחנו למדים, שצריך להרבות בסיפור יציאת מצרים. נשאלת השאלה- וכי רק הם סיפרו? לא היו חכמים אחרים שסיפרו יציאת מצרים? ודאי שהיו. אז מה הראיה מן המעשה הזה?
התשובה היא, ש-כל אחד מן החכמים המוזכרים לא היה קשור לשעבוד, כיוון ש-רבי אליעזר היה כהן ורבי טרפון כהן ורבי יהושוע היה לוי. וכידוע ששבת לוי לא השתעבד ורבי עקיבא היה בן גרים. א"כ, אע"פ שהם לא היו קשורים לשעבוד, בכל זאת ישבו כל הלילה וסיפרו את יציאת מצרים. לכן בעל ההגדה, הביא את הדוגמה מהם ולא מחכמים אחרים.

אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כ-בן שבעים שנה, ולא זכיתי יציאת מצרים בלילות, עד שדרשה בן זומא וכו'. מה הביאור במילים 'כ-בן' שבעים שנה? מדוע לא אמר בפשטות 'בן שבעים שנה'?

הגמ' במסכת ברכות (כח) מבארת, ש-רצו למנות את רבי אלעזר בן עזריה לנשיא, אך הוא היה בן שמונה עשרה שנה בלבד וחסר היה לזבן בזקנו – 'הדר זקנים שיבה'. ונעשה לו נס וגדלו לו שמונה עשרה שורות של שערות לבנות בזקנו- ועל זאת אמר 'הרי אני כ-בן שבעים שנה'. **והנה עומק הדבר** יובן על פי דברי האריז"ל, ששנותיו של אדם קצובות לו מעת בריאתו ואם מת בקיצור ימים, ישלימו לו שנותיו **בגלגול הבא**.

רבי אלעזר בן עזריה היה **גלגולו של שמואל הרמתי** (וי"א של עזרא), ש-חי **חמשים ושתיים שנה** ולא השלים שנותיו - **שבעים שנה**. את השנים הללו, השלים בגלגול הבא ב-רבי אלעזר בן עזריה. ולכן, כשהגיע ראב"ע לגיל שמונה עשרה, אמר 'הרי אני כבן' שבעים שנה, **בהצטרף לחמישים ושתיים שנותי מהגלגול הקודם** כ-ב"ן גי' 52. ולכן נעשו לו **שמונה עשרה שורות של שיער שיבה**, כנגד אותן **שמונה עשרה שנה** שהשלים בגלגול הזה (ספה"ג פ' ס"ה בשם 'נתן', וכן ב'זרע יצחק' חדד, ליוורנו תקכ"ב, על שמו"א).

מהרא"ל צינץ 'ברכת השיר' כתב לרמוז זאת במלים **כבן שבעים 'שנ"ה' ר"ת נ'שמת ש'מואל ה'נביא**. והיה נשי"א ישראל, ר"ת נשי"א = נ'שמת ש'מואל י'ליד א'לקנה.

'ונצעק אל ה' אלוקינו' (סגולה)

באומרנו 'ונצעק אל ה' אלוקינו באמירת ההגדה, זו הזדמנות לצעוק, לזעוק מעמקי הלב והנפש, להתחנן על כל מה שבוער ומציק, כפי שגילה הרה"ק **בעל ה'אוהב ישראל' מאפסא זי"ע**, שזו עת רצון שמימית. **לצעוק ג' פעמים אל ה' - ריבונו של עולם, אין בכוחנו לסבול ולהמתין יותר. פלוני או פלונית, מוכרחים כבר לבוא בברית האירוסין...** בריאות זרע של קיימא פרנסה וכו' וכולם יחזרו אחריו ויאמרו ג' פעמים באותו נוסח.

ואחר כך יאמר עורך ליל הסדר יהי רצון מלפניך ה' אלוהי ואלוהי אבותי כשם ששמעת את צעקת בני ישראל במצרים כך תשמע את צעקתנו בלילה הקדוש הזה ותמלא כל משאלות לבנו לטובה ולברכה ולשמחה, כי מבלעדיך אין לנו מלך וגואל ומושיע אלא אתה, יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי,

מצה זו על שום מה,,,

פסח, מצה ומרור רבן גמליאל היה אומר: כל מי שלא אמר שלושה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו. ואלו הן: פסח, מצה ומרור. המצוות שאנו מקיימים בליל הסדר הן משני סוגים, אף ששניהם מתקיימים בפה. מצד אחד סיפור יציאת מצרים המתקיים בדיבור, ומצד שני אכילת פסח מצה ומרור, מצוות השייכות לתחום המעשה. אך נצטוונו לכרוך במשנה יחד את שני העניינים האלו, וללוות את קיומן של המצוות המעשיות בהסבר של טעמן ותוכנן (פסחים י, ה):

רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלושה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן: פסח מצה ומרור. פרשו הראשונים (שם) שהכוונה היא לא לאמירת המלים האלה בלבד, אלא לפירוש עניינם של שלוש מצוות אלו כמבואר בהמשך המשנה.

טעמו של קרבן פסח מבואר בכתוב, וכדברי רבן גמליאל שם: פסח על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים שנאמר "ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים וכו'". אף טעמה של מצוות אכילת מרור נראה ברור כדברי המשנה שם, משום "וימררו את חייהם בעבודה קשה".

אבל לגבי משמעותה של מצוות אכילת מצה מצאנו חילוקי דעות. אף הנוסח של ההגדה של פסח שונה מנוסח המשנה בעניין זה.

מחלוקת הרמב"ן והר"ן בעניין אכילת מצה בפסח מצרים

בנוסח ההגדה נאמר: מצה זו שאנו אוכלין על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד הוציאו ממצרים עגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה (שמות יב, לט)...

מדברים אלו משתמע כאילו מה שאכלו אז המצות היה זה משום שלא הספיקו לעשות לחם, והדברים מתמיהים לכאורה, שהרי עוד לפני שיצאו ממצרים נצטוו: "ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו" (שם, ח),

וכן "והיה היום הזה לכם לזיכרון וחגותם אותו חג לה' לדורותיכם חקת עולם תחגוהו. שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל חמץ ונכרתה הנפש היא מישראל וכו'" (שם, יד-טו).

יש להעיר כאן שאע"פ שפסוק זה עוסק בפסח דורות, מכל מקום מבואר בגמרא במסכת פסחים (צו, ב) שאף בפסח מצרים נהג איסור חמץ כל יום ט"ו בניסן ע"ש.

והשאלה אינה רק על נוסח ההגדה, אלא על הפסוקים עצמם, שהציווי לאכול מצה נאמר עוד בראש חדש ניסן, ואילו כאשר יצאו ממצרים נראה כאילו במקרה אכלו מצות משום שלא הספיקו להכין חמץ.

הרמב"ן בפירושו לתורה (שמות יב, לט) מתייחס לשאלת הסתירה בין הפסוקים, אף שאינו מזכיר את השאלה במפורש, וזה לשונו: וטעם ויאפו את הבצק וכו' ש-אפו אותו מצות מפני המצוה שנצטוו שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל מחמצת ונכרתה. ואמר כי גורשו ממצרים, לומר שאפו אותו בדרך בעבור כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה לאפות אותו בעיר ולשאת אותו אפוי מצות, ועל כן נשאו אותו בצק... ומיהרו ואפו אותו טרם יחמץ בדרך וכו' ע"כ.

מבואר בדברי הרמב"ן שהמלים "כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה" אינן באות להסביר מדוע אכלו מצות ולא חמץ, שהרי בזה כבר נצטוו, ואכלו מצות כי אסור היה להם לאכול חמץ.

גירושם ממצרים וחפזונם מוזכר לדעתו כדי להסביר את העובדה שהוציאו את הבצק ממצרים ואפו אותו בדרך, שלא כדרך בני אדם לאפות את המצות מראש ולשאת אותם אפויים, אלא שלא הספיקו לאפות את הבצק בהיותם במצרים משום שלא יכלו להתמהמה.

פתרונו זה של הרמב"ן הוא מחודש ואינו נראה כפשט הכתוב, משום שהמלים "כי גורשו ממצרים וכו'" נראות כהסבר למשפט העיקרי "ויאפו את הבצק... עגות מצות כי לא חמץ" ולא למשפט הטפל "אשר הוציאו ממצרים", אלא שהבעיה הנ"ל אילצה את הרמב"ן לידחק בלשון הכתוב.

עוד יש להעיר שפירושו של הרמב"ן אינו עולה בקנה אחד עם לשון ההגדה "על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ וכו'", והרי לפי הרמב"ן בני ישראל דאגו לכך שלא יחמיץ משום המצוה.

ייתכן שגירסתו של הרמב"ן היתה שונה מגרסתנו, שהרי הנוסח של דברי רבן גמליאל כפי שהם מובאים במשנה הוא שונה: "על שום שנגאלו אבותינו ממצרים".

דעתו של רבנו נסים בעניין זה שונה מדעת הרמב"ן. בחידושויו על הרי"ף למסכת פסחים (כה, ב)

כותב הר"ן וזו לשונו: ולא יכלו להתמהמה - שאילו יכלו להתמהמה היו מחמיצין אותו, דפסח מצרים לא נהג אלא לילה ויום... ולמחר היו מותרים במלאכה ובחמץ, ולפיכך אילו יכלו להתמהמה היו מחמיצים עיסותיהם

לצורך מחר, שלא הוזהרו בבל יראה, אלא מתוך שלא היה להם פנאי אפאוהו מצה, וזכר לאותה גאולה נצטוו באכילת מצה ע"כ.

הר"ן סובר שבפסח מצרים לא נאסרה אלא אכילת חמץ ולא נאסר להחזיק איתם חמץ, ולכן אילו יכלו להתמהמה היו מכינים חמץ לצורך אכילתם למחרת (דהיינו טז בניסן), וזכר לאותו חיפזון שאילץ אותם להכין ולאכול מצות נצטוונו לאכול מצה.

ואע"פ שעיקר הציווי על אכילת מצה נאמר כבר מר"ח ניסן? צריך לומר שהציווי היה על שם העתיד לקרות בשעת היציאה ממצרים, וכשם שנצטוו מראש על קרבן הפסח על שם שעתיד היה הקב"ה לפסוח על בתי בני ישראל במצרים. **ובדברי הר"ן מתיישב גם נוסח ההגדה שלנו "על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ".**

אלא שיש מקום לשאול האם יתכן לקבוע טעם אכילת מצה בגלל האירוע שהמצרים לא אפשרו להם לאפות, ולעזוב את הטעם המקורי שזה הציווי של הקב"ה לאכול מצה?

כך שאלתי את מו"ר הרב איתן גמליאל שליט"א והוא ענה לי בטוב טעם ודעת שסוד ההשגחה העליונה בכוונה סיבבה שהמצרים לא יאפשרו לעם ישראל להתעכב במצרים עוד דקה אחת כי אם היו מתעכבים היו נטמעים בשער החמישים של הטומאה ולא היו יכולים לצאת ממצרים עולמית, א"כ לפי"ז מן הראוי לזכור את החסד שעשה הקב"ה עמנו שאם לא כן היינו עד היום משועבדים לפרעה ולמצרים,

ופרוש זה מתאים לנוסח של בעל ההגדה שהוסיף ואמר **עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם מיד**, בלי פרוש זה לא ניתן להבין את ההקשר **על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ**.
ל- עד שנגלה,,,

נמצא שלפי הסברו של הר"ן מתאים לנוסח ההגדה שלפנינו אכילת המצה **מתקשרת לרגע הגאולה**, כמו שאמר בעל ההגדה **עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם מיד** וזכר לאותה יציאה חפזת. אנו אוכלים מצות.

ואילו להסברו של הרמב"ן אין שום רמז בספר שמות לטעם אכילת המצות, שהרי נאמר הציווי בראש חודש ניסן ומחמת אותו ציווי אכלו מצות בצאתם ממצרים.

בכל דור ודור, חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. שנאמר: "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים". שלא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה, אלא אף אותנו גאל עמהם. שנאמר: "ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו, לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו".

שר המצרים ב-שמים נקרא 'רהב', שם המסמל יותר מכל את ההגדרה של המצרים: שחצנות וגאווה. מלך מצרים- פרעה- שמו מורכב מן האותיות **פה-רע**, על היותו מדבר דיבורים המבטאים את ההתעלמות מהנוכחות של הקב"ה ומההשפעה האלוקית על כל מציאות חייו. עומד ואומר למשה רבנו: **"מי ה' אשר אשמע בקולו"** - מי הוא שיגיד לי מה לעשות? וכן **"לא ידעתי את ה'".** עפרא לפומיה! הוא מדבר את דברי השחצנות הללו, על אף שמשה רבנו מתייצב לפניו באורח נס, באופן שאינו מוסבר בשום דרך טבעית! עשרות חיות טרף מאולפות הגנו על פרעה, כמבואר בילקוט מעם לועז – ומשה ואהרן עוברים דרכם בלי ש- יגעו בהם לרעה. נס כזה, היה מצליח לגרום להתפעלות אפילו לנאצי הגדול ביותר. אך פרעה, שהגדרתו שחץ וזוהי מהותו - אינו מתפעל מכך כלל. במעשה זה, השתנה פתאום פרעה מרשעים גדולים אחרים, כפי שנוכח לראות במעשה דלהלן: **הרבנית סרנא, אשת רבי חיים סרנא זצ"ל**, ראש ישיבת חברון בגאולה, היתה ניצולת שואה. נס הצלתה ממלתעות החיה הנאצית, היה מופלא. היא ברחת וחיפשה קורת גג כדי להסתתר בה. במהלך ריצה בשדה פתוח, ראתה מרחוק וילה בודדת. נשימותיה היו כבדות כשנקשה על הדלת: **"אנשים טובים הצילו אותי!"** בכתה ודפקה, מקווה לפגוש בבני אדם, בתוך המהומה החייתית שסביבה.

לבסוף נפתחה הדלת. האיש שלפניה היה לבוש בגדי בית קלים ולא מדים, אך שפמו המזדקר והמבט הכחול והקר שנעץ בה, לא השאירו מקום לאשליה. היא העזה לדרוך בפתח ביתו של נאצי. ולא נאצי רגיל, כי אם המפקד הנאצי האזורי... הוא אמר רק מילה אחת: "יהודיה". רגליה של הנערה הצעירה נתקפו ברעד בלתי נשלט והיא נשענה על הקיר, כדי לא ליפול. "הצלה את מבקשת" - הוא צחק כאילו שמע זה עתה את אחת הבדיחות היותר מבדחות בחייו. "יהודייה טיפשה. את כל הדרך עשתה - בשביל לתת לי לסיים את העבודה בקלות". מוחה של הנערה התרוקן כליל. מעולם לא היה מלאך המוות קרוב כל כך ומאיים כל כך. יכולה היתה לשמוע את קול נשיפותיו ולהבחין בהבל היוצא מפיו. פתאום הפסיק הנאצי לצחוק ופניו הרצינו. "איך נכנסת לכאן?", שאל. בלי מילים, הצביעה לפניו על השביל הראשי המוליך הביתה.

"והכלבים לא נבחו אפילו?", "הכלבים??". רק כעת הבחינה בעשרות כלבי רוטוויילר ואמסטף גרמניים, המשוטטים בחצר. אילו היתה מבחינה בהם קודם לכן - לא היתה מעזה להיכנס.

הנאצי צמצם מבטו ושתק. ההתרחשות העל טבעית הדהימה אותו. הכלבים שלו מאולפים מספיק, כדי לקרוע לגזרים כל זר המנסה להתקרב פנימה. הייתכן כי לנערה שלפניו, כוחות כישוף ושליטה שלא מן העולם הזה?! רעיון מבריק עלה בדעתו לפתע. "הישארי כאן למשך הלילה הקרוב ובבוקר תצאי שוב דרך השביל הראשי. אם שוב לא יפגעו בך הכלבים לרעה, אגן עליך במשך כל זמן המלחמה!". הלילה היה ארוך וכך של הנערה היה ספוג דמעות. מראות בלהה הצטיירו מול עיניה - הנה היא הולכת בשביל הסלול והכלבים מתנפלים וקורעים את בשרה לחתיכות חתיכות. הנה הם מלקקים את הדם. שלום לך עולם. שלום לכן, תכניות העתיד.

השחר עלה ומצא אותה טרוטת עיניים. מטוהרת. מוכנה לכל אשר ישית עליה מלכו של עולם - ועם זאת כמהה לחיות. אנשים רבים עצרו את נשימתם כשעמדה בפתח, מוכנה לצאת למצעד המוות הפרטי שלה. הם הציצו מן החלונות ומן החדרים, נכונים למחזה המעניין המתוכנן של קריעתה לגזרים. היא החלה לצעוד - ושום כלב לא זע ממקומו. באצילות התקדמה במהלך השביל, שומרת על קצב הליכה רגיל, לא מהיר מידי ולא איטי מידי. קדימה, קדימה. בלי לחשוב. רק כשהגיעה לשער, התירה למעיין הדמעות לנבוע מעיניה. המפקד הנאצי עמד נדהם. כפי שהבטיח, דאג לה לשמירה עד סיום המלחמה. ואמנם, לבעלי חיים אין בחירה משל עצמם, אלא הם יד ארוכה של האלוקים. חז"ל קוראים את הפסוק: "**ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו**" (משלי ט"ז, ז'). ומבארים, שאפילו בעלי החיים, היתושים והמעופפים למיניהם, אינם פוגעים לרעה באדם כאשר הוא רצוי לפני הבורא.

סגירת מעגל

לפיכך אנחנו חייבים להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר ולקלס, למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הניסים האלו: הוציאנו מעבדות לחירות ומשעבוד לגאולה ומיגון לשמחה ומאבל ליום טוב ומאפלה לאור גדול - ונאמר לפניו הללויה.

זהו לילה ייחודי, בו אנו פותחים את הדלתות ומזמינים 'כל דכפין' לבוא ולהתארח. זהו לילה, בו כל יהודי-אורח או מארח. אך סביב השולחן, לא יושבים רק אורחים בני אנוש, אלא שניתנת לכל בית יהודי, הזכות לארח על שולחנו אורחים מעולמות עליונים מלאכי מעלה, הבאים לשבת אתנו ולהשתתף עמנו בליל הסדר...

מי מזמין את האורחים הללו לשולחננו? מה גורם למלאכי מעלה, לרצות לרדת לעולם הזה, להיכנס לכל בית יהודי ולהשתתף בעריכת הסדר? מה טעם אנו זוכים - פעם אחת ויחידה בשנה - לאורחים כה רמי מעלה? זה סיפור יציאת מצרים. זוהי מצוות עשה מן התורה, בה אנו עוסקים ברגש רב ובעיון, מאריכים לבאר את ההגדה ולהמחיש את סיפורה, כדי שכולנו נבין, נרגיש ונחוש, 'כאילו הוא יצא ממצרים'. שנהיה הכי קרובים להרגשה האישית, כאילו אנו משועבדים לפרעה, עובדים בפרך ויוצאים לחירות - בנס גאולה פלאי ומעורר השתאות, בשבחו נספר בלילה זה.

אבל אם נבקש לדעת מה מהותה של מצווה זו, אם נבקש לברר על מה ולמה אנו כה עסוקים במצווה זו, נעיין בלשון הרמב"ם המגלה: **'ויאריך בדברים בהגדלת מה שעשה לנו ה'... ולהודות לו יתעלה על כל הטוב שגמלנו... וכל המאריך לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח!'**

במילים אלו, אנו מגלים את הסוד הטמון בסיפור יציאת מצרים. הלילה הזה מוקדש להודאה, זו מטרתו וייעודו של ליל הסדר, להודות ל-ה' יתברך שבחר בנו מכל העמים, שמע את אנקנתו תחת עול השעבוד האכזרי במצרים והפליא לחולל נסים ומופתים מעוררי השתאות כדי לגאול אותנו, להוציאנו מעבדות לחרות ולכונן אותנו כ-עם קרובו.

יתירה מזאת, בספר **הליכות שלמה מהגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל** נפסק, כי מי שאינו מודה לקדוש ברוך הוא ומספר את סיפור יציאת מצרים מתוך הודאה - יתכן שלא יצא את חובת המצווה. כי הלא מטרת המצווה היא להודות ל-ה' ואיך אפשר לקיימה בלי להגיע למסקנת הסיפור - להודות!

הזוהר הקדוש - בקטע הנאמר בקהילות רבות לפני תחילת סימן 'מגיד', מגלה כי ההודאה היא זו שמזעיקה לביתנו את המלאכים, את אותם אורחים נשגבים. כשיהודי יושב בליל הסדר ומודה להשם יתברך - כל פמליה של מעלה מתעוררת, הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו קורא להם ואומר: 'היכנסו נא לבתי היהודים, המספרים עכשיו בשבחי ומבארים את ניסי וגבורתי!'
לפיכך, רבים נהגו להוסיף ולספר בליל הסדר, סיפורי 'יציאת מצרים' אישיים, ניסים שנעשו להם, פלאות שהצילו אותם מרדיפות הגויים. כי הלילה הזה מוקדש להודאה על ניסים של כולנו וגם לנצל אותו להודות ל-ה' על נסים פרטיים, על ישועות אישיות!

ההודאה בפסח, פותחת לנו צוהר לעניין ההודאה. ההודאה של יהודי פותחת שערי שמים, נותנת כוח ועוצמה, להשפיע טובה וברכה לעם ישראל, בליל הסדר ובכל ימות השנה. לפיכך, מסיים הזוהר ומסכם, ראוי לכל יהודי להודות ל-ה' תמיד על רוב ניסיו וגבורותיו, כי ההודאה - היא המפתח החזק לפתוח שערי שמים ולזכות להשפעות טובות וברוכות.

ליל הסדר כבר כאן, זה הזמן להתרומם ולהתרונן: **'ברוך אתה ה'! אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו הלילה הזה! כן יגיענו למועדים ולרגלים אחרים שמחים בבנין עירך... ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו!'**

בסוף המגיד שותים **כוס שנייה בהסבה לצד שמאל** בלי ברכה, שכבר פטרנו כוס זו בברכה על הכוס הראשונה שבקידוש, כמבואר לעיל.

טביעה מחרידה!

זה קרה בקיץ שנת תשע"ה, בבית משפחה מקרובי משפחתי. בני הזוג שוחחו ביניהם על ענין ההודאה ועל החשיבות לראות את הטוב שהקדוש ברוך מעניק להם, בהעניקו פרנסה, ילדים, בריאות ונחת. הן זה ממש לא מובן מאליו. מדובר בשרשרת ניסים רצופה וגלויה ויש להקדיש זמן להודות על כך!
לאחר ההתבוננות המשותפת בעניין, החליטו בני הזוג להשתדל למצוא כל יום מספר דקות ולהקדישן להודות לקדוש ברוך הוא - בפרק תהלים, באמירה מהלב, או במילים פשוטות וברורות בשפה המדוברת. פשוט, לומר תודה לבורא עולם! וכך, מדי יום ביומו, מצאו בני הזוג את מה שהגדירו 'התודה היומית' - דקות המוקדשות להודות לבורא עולם, על כל הטוב שגמל עימם.

היה זה בחודש אב. בני המשפחה יצאו לחופשה, בעיר קטנה במרכז הארץ. במסגרת תוכנית החופשה, הוחלט כי באחד הימים, ייצאו האב ובניו הקטנים לבריכה המקומית למספר שעות, כשאחר כך תמתין להם האם במקום המפגש ובני המשפחה ימשיכו יחדיו ליעד הבא... בהגיע השעה היעודה, התייצבה האם במקום המפגש כמוסכם והמתינה לבעלה וילידים. אך הדקות חולפות, חמש דקות וגם עשר ואף עשרים דקות חולפות - ועדיין הם לא יוצאים מהבריכה. הדבר נראה מוזר. הן התוכנית סוכמה מראש, היא מדויקת לפי שעות מוקצבות לכל אתר ואטרקציה - מה הטעם לאיחור?

הזמן ממשיך לחלוף, הם עדיין לא מגיעים והיא נאלצת לעמוד ולהמתין. זה לא נעים לחכות בחום, אולי אפילו קצת מעצבן... 'הרי מדובר בכמה דקות פנויות' - היא אומרת לעצמה - 'אפשר לנצלן ל'תודה היומית'! הרי ברוך השם זכינו לילדים בריאים וחייכניים, יצאנו לחופש עימם ואנו נהנים מכל רגע... הן הקב"ה בטובו העניק את כל אלה, אז את הזמן החולף - אקדיש ל'תודה היומית'!

היא עומדת וממתינה ותוך כדי, לוחשת בלב מתרונן, מודה ומוקירה על כל הטוב. וכן, גם על כך שהיא ממתנה עכשיו, גם על קשיים היא מודה, גם על מה שנראה כתקלה - כי כנראה זה לטובה....

לפתע, כמו רעם ביום בהיר, החרידו קולות סירנות עולות ויורדות את הרחוב בו המתינה. היא מביטה באורות המנצנצים ממרחקים וזיהתה אמבולנס ואחריו רכב טיפול נמרץ ואחריהם עוד כמה כונני הצלה מזנקים למקום. היא לא סקרנית, בוודאי שלא תיגש לשאול מה קרה, אך זה קצת מוזר - מה מעשיהם כל אלו במבנה שמאחוריה?

כוחות ההצלה לא הוחשו בחינם לבריכה המדוברת. המציל הוא שהזעיק אותם, לאחר אסון טביעה מזעזע להחריד... היו אלה ילדיה של האישה, ששהו במים בצוותא עם אביהם. הילדים המאושרים לא ידעו את נפשם משמחה, קיפצו על גלגלי הים, התיזו מים לכל עבר, צוחקים במתיקות ונהנים מכל רגע. האב דרוך בשמירה בשבע עיניים, מים הם לא משחק ילדים... סך הכל הילדים זהירים וממושמים, ציין לעצמו האב בסיפוק. הם אמנם מוציאים את המרץ וחווים את החוויה עד תומה, אך לא מגזימים ולא מסתכנים. הגלגלים והמצופים איתם, על כל צרה שלא תבוא...

והיא באה בגדול. כשפנו לצאת, בסיבוב הבריכה האחרון, הסתובב בן השלוש על הגלגל והרים את ידיו אל על. אחיו הגדול יצא מהבריכה, כשאביו תומך בו. וכשהסתובב האב, גילה כי יש גלגל - אך אין ילד! **האב החל לזעוק זעקות נואשות: הוא טובע! הוא טובע ...! המציל נזעק למקום לקול זעקות האב ומיהר לצלול פנימה. הרוחצים החלו נמלטים מהמקום בבהלה, לקול צעקות וזעקות חרדה, לנוכח דמותו של ילד קטן בן שלוש, חסר אונים, מוטל בקרקעית הבריכה...**

המציל מיהר להגיע אל הילד וכשהוציאו, לחרדתו התברר כי הילד אינו נושם... המציל מתחיל במלאכת ההחייאה, אך ללא הצלחה. הוא פכר ידיו בייאוש ואמר ל-אב בצער: 'אין מה לעשות'... האב פרץ בזעקות שבר: 'לא! לא! לא! אנא, תציל את הילד שלי, אנא תנסה שוב!' אבל זה נראה אבוד, הרי הילד לא נושם ולא קיבל אספקת חמצן למוח. כך אי אפשר לשרוד וזה כנראה מה שקרה לו!

כל הבריכה היתה כמרקחה, הכל עומדים מסביב בפאניקה, חלקם ממלמלים פרקי תהלים, חלקם אילמים מזעזוע, חלקם מנסים לסייע וחלקם שואגים בחרדה... ה'תודה היומית' שהצילה... באותה עת, שחה בבריכה רופא וגם הוא נזעק לקול ההמולה. עודו רטוב עד ל-שד עצמותיו, אך המחזה המזעזע הריץ אותו לזירה. 'אתם תתפללו!', צווח בהיסטריה לעבר המביטים בו 'ואני אנסה את שלי!'. אמר, והחל לעבוד במרץ... דקות ארוכות הנשים ונפח, דפק ועמל, עד שהילד הגיב- ולו בהקאה קלה. אך התגובה הזו היתה כמו זריקת מרץ מעודדת... הרופא התנשם בכבדות, האדים ממאמץ, ראשו הגיר נחלי זיעה והוא עדיין מעסה ומנשים ונותן מכות בשוקר חשמלי... לבסוף, בנסי ניסים, התעורר הילד ופונה לבית החולים בניידת טיפול נמרץ. כשהגיע לבית החולים, כבר נשם בכוחות עצמו! ובתוך 24 שעות בלבד - שוחרר לביתו שמח וטוב לב, בריא וחייכן כתמיד!

כל זמן ההמתנה מחוץ לבריכה, ה-אם אינה מבינה מה הטעם לעיכוב. היא מחייגת שוב ושוב לסלולרי של בעלה, אך הוא לא עונה... אין לה מושג כי בנה נאבק על חייו, היא לא משערת כי הבריכה כולה בפאניקה, אין לה שמץ מידע כי חיי בנה מוטלים עכשיו בסכנה קיומית... היא רק מנצלת את דקות ההמתנה הארוכות הללו ל'תודה היומית' ומרבה לשאת עיניים ממתניות לכיוון שערי הבריכה... לפתע גילתה את בנה, יוצא את שערי הבריכה על אלונקה, נישא בידי צוות רפואי מיומן, היישר לדלתות האמבולנס הפתוחות. מאחוריו צועד אביו, עדיין סמוק ומבלבל, נרגש ונסער, עיניו נוטפות דמעות והוא רועד בהיסטריה... ואז הוא אומר לה בקול: 'ברוך השם, תודה להשם - הוא חי, הוא חי!!! רק אז הבינה האם, את הסיבה לעיכוב הממושך. רק

אז הפנימה, כי היה כאן מאבק על חיי בנה, בזמן בו עמדה והמתנה ופיה ממלמל דברי הודאה. אז ראתה, חוותה והרגישה - כי ההודאה שיצאה מפיה, המילים המרגשות שאמרה בתודה לה' על שלושה ילדים בריאים - הותירו גם את בנה הטובע חי ובריא!

בשיחה עימם, אומרים לנו ההורים בהתרגשות: 'לא ידענו, כי ההחלטה על ה'תודה היומית', תוכיח את עצמה בכזו מהירות. התברר לנו, כי יכולת ההודאה רבה ועצומה עד מאוד והיא הצילה לנו את חיי הילד!' כי ליהודים יש מפתח, חזק ועוצמתי במיוחד. קוראים לו הודאה. הן הקדוש ברוך הוא עושה לנו כל כך הרבה טוב - משפחה, ילדים, חיים מאושרים, פרנסה ומה לא... יהודי ש-מודה על כל הטוב הזה, פותח דלת להשפעות טובות נוספות, מאפשר לבורא עולם להעניק לו עוד ועוד!

הוא שאמרו חז"ל במדרש שוח"ט, ש-כל האומר שירה על נס - זוכה שנעשה לו נס אחר. ככל שיהודי מודה יותר על החסד היומיומי, ככל שיהודי מקדיש זמן לראות את הטוב שסביבו ולהודות על כך - הוא פותח לעצמו את השערים, הוא מזכה את עצמו בהשפעות טובות נוספות, הוא נותן את הכוח והעוצמה לתת לו עוד טוב, להשפיע עליו עוד שפע ברכה. הבה נאמץ את גישת ה'תודה היומית', להשקיע מדי יום זמן להודות לבורא עולם במילים פשוטות, מהלב שלנו, פשוט לומר תודה לבורא עולם. כך נפתח לנו שער לישועות רבות וברוכות ונזכה בהשפעות טובות לנו ולילדינו.

רחצה
לפני אכילת המצה,
נוטלים ידיים עם ברכה לסעודת החג. אדם שבירך בטעות בנטילת הידיים של הכרפס "על נטילת ידיים" - אם שמר ידיו מלגעת במקומות המכוסים בגופו, ייטול ידיו בלי ברכה בנטילה זו, אם לא שמר ידיו ונגע במקומות המכוסים שבגופו והסיח דעתו מהנטילה, ייטול ידיו בברכה.

מוציא מצה

א. כל הזהיר באכילת מצה כתיקונה, ניצול מכל דברים רעים. ורמזו על זה את הפסוק: "כי מכל צרה הצילני". ראשי תיבות מצה. (סגולות ישראל מערכת מ אות קג)

ב. אכילת מצה מועילה ממש לרפואה, כמו שנאמר בזוהר הקדוש, שנקראת "אוכל של רפואה" וזוכה על ידה לאריכות ימים. וכן גורמת ש-יברחו שדים ומזיקים ודברים רעים, כמו כוח סגולת המזוזה. (שם)

ג. מי שיאכל מצה לשמה ובשמחה רבה, נכון לבו ובטוח, שלא יאונה אליו שום נזק- בוודאי באותה שנה. וכן תגן על האדם במשפט ביום ראש השנה ותעלה לו שנה טובה ומוצלחת, עם שפע ברכות ורוב נחת. (שם)

אשר על כן, ייקח המצות כסדר שהניחם, הפרוסה בין שתי השלימות- ויאחזם בידו ויברך המוציא ועל אכילת מצה. ונוהגים, שלאחר שמברך המוציא, שומט המצה השלישית מידו ונשאר בידו העליונה עם הפרוסה ומברך "על אכילת מצה". ובוצע מהשלמה העליונה ומן הפרוסה משתיהן ביחד, כזית מכל אחד- ויטבילם במלח ויאכלם בהסבה ביחד.

שיעור הכזית, לדעת מרן השולחן ערוך, הוא כשיעור שהם עשרים ושבעה גרם. אולם זקן או חולה שאינם יכולים לאכול כזית מצה, יש להקל להם לאכול 18 גרם בלא ברכה(של אכילת מצה). ובכל השיעורים נהגו לשער במשקל, אף שמעיקר הדין הולכים אחר הנפח. **אלא שיש להבהיר, שב-מצות עבודת יד העבות, יש לאכול קרוב לשיעור של 40 גרם, מפני ששיעור הנפח הוא של 27 סמ"ק ומשקל הסגולי של המצה הוא בהבדל ניכר יחסית לשאר מאכלים ולא תמיד יש בכמות. ועיין עוד בהלכה ברורה חלק ח בשו"ת אוצרות יוסף סימן ט', שכתב בבירור שבאופן כגון זה, יש לחשב בנפח.**

יש לכוון קודם אכילתו, לצאת ידי חובה של אכילת מצה. יש לסיים את אכילת מצת המצווה בשיעור של 4-5 דקות או עד שבע דקות וחצי. וטוב להחמיר, לסיים את אכילת הכזית בארבע דקות. צריך להסב לצד שמאל בעת אכילת המצה ואם לא היסב, צריך לחזור ולאכול בהיסבה אך לא יברך. אסור לאכול עם המצה עוד מאכל אחר ביחד. ורק מי שאינו בקו הבריאות, יכול לטבול את המצה במרק או יין או תבשיל ולא ללפת עמה גבינה או סלט וכיוצ"ב. המצה שיוצאים בה ידי חובה בלילה הראשון של פסח, צריכה להיות שמורה משעת

קצירה. ומכל מקום, בשעת הדחק כשאין אפשרות להשיג מצה שמורה משעת קצירה, יוצאים ידי חובה גם במצה השמורה משעת טחינה או לישה- ומברכים עליה.

יש להשתדל לקחת ל-מצת המצווה של הלילה הראשון, מצה שנעשית בעבודת יד ונעשית בידי אנשים יראים הבקיאים בהלכה, כדי לצאת בה ידי חובת מצה בלילה הראשון לכל הדעות. ומכל מקום, בשעת הדחק שאינו מוצא מצה של עבודת יד, יוצאים ידי חובה במצה שנעשית על ידי מכונה ואף מברך עליה. גם מי שמקפיד לאכול רק מצה שמורה, רשאי לאכול מצה שמורה של מכונה.

מרור

יקח כזית מרור ויאכל בלי הסבה. וזהו זמן סגולה להתפלל על פרנסה בכל ימי החג הקדוש בכלל. ובליל הסדר בפרט, מסוגלת התפילה על הפרנסה להתקבל. המקור לכך הוא במסכת ראש השנה: 'בפסח נידונים על התבואה', על כן זהו זמן מסוגל להתפלל, שיזמין לו השם יתברך די מחסורו, לו ולכל בית ישראל.

רמז לתפילה על הפרנסה בפסח, נראה בדברי חז"ל: "יהיו מזונותי מרורין כזית". מכאן שצריך לבקש על הפרנסה 'מזונות', כאשר אוכלים 'כזית מרור' במצוות היום.

כורך.

כורכים **כזית מצה עם כזית מרור** ומטבילים עם חרוסת- ואוכלים בהסיבה. כי מרור שאוכלין עם המצה, מרמז שמרירת השעבוד שהוא בחינת עניות וחסרון הפרנסה - נתהפך עתה לעשירות גדולה... (ספר ליקוטי הלכות - הלכות שליחות והרשאה הלכה ד) ובעניין זה, חידוש ליל הסדר. ידוע, ש-את המרור בליל הסדר אנו אוכלים ב-לא הסבה, ש-כן יהודי במרור ובייסורים לא יכול להסב. **ויש לשאול**, מדוע אם כן באכילת הכורך, ששם אנו אוכלים גם כן מרור עם מצה, אנו כן מסבים?

מתרץ ה"תפארת שלמה" תירוץ ענקי: המצה נקראת "נהמא דמהימנותא" - "**לחם האמונה**". כשיהודי כורך את הייסורים שלו, באמונה שהכל מאת ה' והכל לטובה, אזי מכוח האמונה הוא יכול להגיע למצב, ש-גם בתוך הייסורים הוא מיסב, בבחינת "**אודך ה' כי אנפת בי**" ולכן מסבים באכילת הכורך.

להלן סיפור המעובד מהספר "**נפשי תידום**", מעשה נפלא הממחיש, עד כמה צריכים אנו זהירות יתירה בכבוד הבריות, כשם שהתורה הקדושה חסה על כבוד הבריות. ואם חלילה אין אנו זהירים בכך - עלולים אנו ללקות ל"ע בגין מעשינו.

ומעשה שהיה כך היה: השעה רבע לתשע בערב והחתן עדיין לא הגיע לאולם. אחדים מבני משפחתו, שלא ידעו מרחשי ליבו, גם נוכחו במקום. בשעה תשע נצצו הדמעות בעיני הכלה והוריה מודאגים ודרוכים, שמא אירע לחתן מקרה, אשר ב-גיננו נבצר ממנו להגיע ליום המאושר בחייו. הייתה זו תקופה, כאשר בבתים לא היו מכשירי טלפון בשל מחירם הגבוה ולכן לא היה ניתן להתקשר לבית ולנסות ולראות מה אירע. גיסו של החתן, איש ישר ונעים הליכות, החליט לסייע בנידון ולפיכך נסע במהירות לבית החתן. מה הופתע הגיס לגלות את החתן בביתו, כאשר לבוש הוא בגד יום יומי.

הוא פנה אליו באומרו: "מדוע אתה כאן? כולם מחכים לך בבית אבי הכלה! כולם מודאגים עד מאוד". אולם החתן הכריז בפניו: "אינני רוצה אותה! אי אפשר לסבול את המשקפיים העבים הללו, שהיא עונדת על עיניה!". הגיס גער בו, אך ללא הועיל. הוא אף שאלו, האם התייעץ עם 'דעת תורה' בטרם הגיע להחלטתו הפזיזה ובמיוחד ב-של העובדה, שלא בישר זאת למשפחת הכלה? אך הלה היה מקובע בהחלטתו ולא הביא את חומרת מעשיו. הגיס חוזר לאולם. השעה כבר עשר- ומתוך מבוכה ובושה גדולה מנשוא, מסר בחוסר אונים את הבשורה המרה לאבי הכלה: "לא תהיה חתונה - החתן חזר בו מהחלטתו".

אי אפשר לתאר את הבושה, הכלימה והביזיון של הכלה ובני משפחתה, בפני אולם מלא אורחים, ידידים ושכנים. הון תועפות הושקע בשמלה של הכלה ובשולחנות העמוסים כל טוב. ההשקעה, יחד עם שעות של עבודה, המון תקווה וציפיות לטוב - ירדו לטמיון. הכלה פרצה בבכי מר וכשלו ברכי אימה. אביה גייס את כל

כוחות האופוק. איזו בושה! איזו חרפה! גיס החתן יחד עם הרב, שאמור היה לסדר את הקידושין, ניסו לעודד ולשכך את הכאב במקצת: "היא עוד תמצא טוב ממנו. גם זו לטובה"- והם צדקו. כעבור שמונה חודשים, הכלה קיבלה הצעה העולה על החתן הקודם מכל הבחינות, גם רוחניות וגם גשמיות. בעת כתיבת שורות אלו, היא סבתא מאושרת, שכבר צברה למעלה מארבעים שנות נישואין מתוקות מדבש עם בעלה, איש מכובד ומצליח. עד כאן סיפורה של הכלה. סוף טוב- הכל טוב. גם החתן מצא אחרת, כביכול נאה מן הראשונה- ובלי משקפיים. והנה, מספר חודשים לאחר החתונה, חלה הרעה בראייתה של אשתו והיא נזקקה למשקפיים.

כעבור שנה נולד להם במזל טוב, בנם הבכור. הילד נולד ל"ע עם פזילה חמורה בשתי עיניו ונזקק לטיפולים יקרים ולניתוחים במשך שנים- וגם הרכיב משקפיים עבים. צריך לציין, שמעולם החתן לא פייס את הכלה הראשונה ואת משפחתה וכאמור, מעולם לא התייעץ בדעת תורה. עשרים וחמש שנים חלפו, לאחר שהשאיר כלה בזויה ואומללה זו וחזר בו מן החתונה, הוא חצה כביש כהולך רגל ומכונית פגעה בו והעיפה אותו למרחק של עשרות מטרים. בעל המעשה שכב בטיפול נמרץ חסר הכרה. הרופאים הודיעו למשפחה, שאם יחיה- קרוב לוודאי יישאר "צמח". בחסדי שמיים יצא הוא מכלל סכנה, אך נגרם נזק בלתי הפיך למרכז המוח, בחלק השולט על הראייה. כשהתעורר, ראייתו הייתה מטושטשת ביותר. במשך כעשר שנים נוספות, ראה דמויות כפולות. עיניו היו חשוכות מרפא ושום משקפיים לא יכולים היו לעזור לו. עוד יותר גרוע, ראייתו הכפולה הייתה מעייפת, מתסכלת ומרגיזה אותו מאוד, עד ליומו האחרון. כך נידון המבזה ל"ע, בחרב חדה של מידת הדין. והמתבזה- יצאה לחיים טובים ומאושרים.

שולחן עורך - לך אכול בשמחה לחמך,,,,,

צפון

חלוקת האפיקומן: כשמחלקים את האפיקומן (מה-יחץ), לוקחים את המצה האמצעית, חותכים אותה לשניים ומחביאים את החלק הגדול. כלומר, ה' אומר לך באפיקומן, שהוא כבר החביא לך את הישועה. זהו זמן עם כוח אדיר. בעל הסדר, כשמחלק את האפיקומן, צריך לשאול כל אחד "מה אתה מבקש?"- ולברך אותו בזה. וש-כל המסובים יענו אמן ואז לאכול את האפיקומן. והאפיקומן, הוא תמצית הברכה ש-נתן יצחק ליעקב. ולכן חשוב לחלק ובאותו זמן שייתן ברכה, זיווג ופרנסה ובריאות וילדים צדיקים, מה ש-כל אחד זקוק לו. כמו שכתוב, 'בא אחיך במרמה וייקח ברכותיך'. במרמה בגי' 287 - בגי' אפיקומן 287 (ועיין בהגדת אליהו)

כותב היפה ללב: הצנעת חתיכת אפיקומן בביתו, הינה סגולה לשמירה ופרנסה טובה. להשאיר חתיכה קטנה מהמצה של האפיקומן, לאחר שסיימו לאכול את האפיקומן ולהצניעה בבית או בתיק כל ימות השנה- וזה סגולה גם לזרע של קיימא,

סגולת "האפיקומן", מקורה בספר סגולות נפלאות (עמוד נד). ושם כתב, "המצניע חתיכה קטנה מן האפיקומן בביתו, זו סגולה לשמירה ופרנסה טובה". וזו סגולה לילדים- וסימנך "אָפּוֹנֶךָ (מלשון צפון) תִּמְלֵא בְּטָגְמִים". ואכילת אפיקומן - סגולה לרפואה. והמניחה בארנקו - על ידי זה תשרה ברכה בכספו. וסימנך: אפיקומן בגימטרייה פז"ר, שע"י האפיקומן יוכל לפזר מתנות לאביונים.

יזהר לאכול את האפיקומן לכתחילה קודם חצות - ברחבי הארץ. ואם לא הספיקו, אפשר גם לאחר חצות וכן הדין באמירת ההלל. להמחיש עד כמה חשובה אכילת אפיקומן, אם יש לאדם רק כזית מצה, להלכה נפסק, שהעדיפות לאכול את הכזית בזמן אכילת האפיקומן.

אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן (הפירוש של המילה מפטירין = ממשיכים) המילה אפיקומן, מופיעה במשנה בסוף מסכת פסחים: "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן". **הגמ' בפסחים** (דף קיט ע"ב) מסבירה את משמעות השם אפיקומן, שהכוונה לדברים שנאכלים בקינוח הסעודה. רש"י מסביר לפי זה, שהשם אפיקומן נגזר מהמילה הארמית "אפיקו", שפירושה הוציאו. והכוונה, שמוציאים את האוכל ואת כלי הסעודה ומכניסים במקומם את הקינוח.

במקור, הכוונה היא שלא מפטירין- כלומר, לא ממשיכים לאכול אחרי הפסח דברי קינוח. והכוונה כמובן, בזמן שבית המקדש קיים, כשאכלו פסח, אזי לא אוכלים אחריו דברי מתיקה, כש"אפיקומן" הכוונה לדברי מתיקה. אמנם, בגמ' שם מבואר, ש-גם בימינו שאין קרבן פסח, מכל מקום לא אוכלים אחרי המצה הנאכלת בסוף הסעודה אפיקומן- כלומר, קינוח סעודה.

ושתי סיבות נאמרו לדבר: א. כדי שיישאר טעם המצה בפיו. ב. יש דין שצריך לאכול את האפיקומן כשהוא כמעט שבע. ואם יהיה מותר לאכול אחרי פסח, יש חשש שאנשים לא יהיו מספיק שבעים כשאוכלים את הפסח (גמ' שם ותוס')

כתוצאה מכך, כונתה המצה הנאכלת בסוף הסעודה - 'אפיקומן', ש-כן הוא כביכול מהווה תחליף לקינוח סעודה. לדעת כמה ראשונים (רש"י שם ותוס' באותה סוגיה), המצה העיקרית שבה מקיימים את מצוות המצה בליל הסדר, היא דווקא המצה שנאכלת בסוף הסעודה - האפיקומן. לעומתם ראשונים אחרים סוברים, שהמצה שבה יוצאים, היא המצה שאוכלים בתחילת הסעודה. ומרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, התיר לשתות תה או קפה ואפילו עם סוכר.

ברך - ברכת המזון עם **כוס שלישי**. ייטול ידיו למים אחרונים ויברך ברכת המזון על הכוס וישטוף הכוס וידיחנו, אפילו הוא נקי ומקבלו בשתי ידיו. וכשמתחיל לברך, נוטלו בידו הימנית ללא סיוע בידו השמאלית ויגביהנו מעל השולחן טפח ונותן בו עיניו שלא יסיח דעתו- וכל המסובים יתפסו הכוס בידם בעת ברכת המזון.

לא מסיבים בעת שמברך ברכת המזון, אלא צריך לשבת בעת שמברך, שאין לברך ברכת המזון מעומד או כשהוא מהלך. כשיסיים ברכת המזון, יברך **הגפן** ויכווין לפטור כוס רביעית. וישתה הכוס בהיסבה ואם לא היסב - חוזר ושותה בהיסבה. אם רצה לשתות יין בין כוס שלישית לרביעית - לא ישתה.

שפוך חמתך
פותרים את הדלת, זוהי עת רצון מאוד מאוד גדולה לבקש בקשות. בזמן אמירת הקטע "שפוך חמתך על הגויים", נוהגים לפתוח את הדלת ואת הפתיחה הזאת תעשה הבת- ובזכות זה תמצא את בן זוגה במהרה. ומעידים על זה, שהדברים בדוקים ומנוסים.

מסופר על הרב אלישיב זצ"ל, ש-חי באופן מוחשי את העובדה, שהתורה היא זו שקובעת את המציאות וכל דבר שכתוב בחז"ל - הרי הוא "חי" אותו כפשוטו. אם אמרו חז"ל, שאליהו הנביא הוא מלאך הברית ומגיע לכל ברית מילה, רבינו התייחס לזה כפשוטו ממש. ובכל יום שזכה לשמש כסנדק, התייחס לזה כ-אל מפגש עם אליהו הנביא, התכונן ועמד בכובד ראש, כמו שצריך להתייחס למפגש כזה.

בליל הסדר, בזמן פתיחת הדלת לאמירת "שפוך חמתך", אז מתגלה אליהו הנביא כפי שמקובל בכל ישראל. רבינו התייחס לכך כפשוטו וכך תיארה בפנינו בתו הרבנית מרת אויערבאך ע"ה: בליל הסדר, בזמן אמירת "שפוך חמתך", נוהגים לפתוח את הדלת. רבינו התרומם ממקומו עמד מלא קומתו ואמר: "ברוך הבא!"

בשנה אחת, בזמן פתיחת הדלת, קפץ רבינו ממקומו, עמד ואמר "ברוך הבא". לפתע נעשו פניו כלהבת אש, גל של צמרמורת חלף בגוו. מרגע לרגע האדים והסמיק יותר ויותר, עד שרעד כולו מרוב פחד ואימה, שנפלה עליו בפתע פתאום.

הנוכחים כולם הביטו בו, גל של התרגשות חלף בגוו. היה זה מחזה מרטיט, שלא מש זמן רב אחר שחלף אותו ליל הסדר. (מתוך גדולה שימושה)

הלל

לפיכך אנחנו חייבין להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר, לברך, לעלה ולקלס, למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו, הוציאנו מעבדות לחרות, מיגון לשמחה ומאכל ליזם טוב ומאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה ונאמר לפניו הללויה.

נשאת שאלה, מדוע אנחנו צריכים להודות שירדנו למצרים- זו לא מתנה שצריך להודות עליה? **התשובה היא**, בברית בין הבתרים, הקדוש ברוך הוא שאל את אברהם אבינו: 'כשבניך יחטאו, איזה עונש אתה מעדיף שיקבלו, גיהנום או שעבוד מלכויות?' אברהם אבינו העדיף שעבוד מלכויות. וכל זה למה? כדי לעקור את השורש של תרח שהיה עובד אלילים ובזכות זה קיבלנו את התורה- ועל זה צריך להודות.

שותים כוס רביעי

נרצה - יהי רצוי הסדר הזה לפני ה' יתברך.

יש מנהג לשיר אחרי ליל הסדר, את השיר **אחד מי יודע** וכו'. מדוע? **התשובה היא**, כי אחרי ארבע כוסות של יין, אדם מגלה את כל האצרות שיש לו, כמו שנאמר **נכנס יין יצא סוד**. אז אחד מי יודע, אחד אלוקינו, שני לוחות הברית וכו', אלו היו אצרות טובות שיש לעם היהודי ולא לגויים. אם כן, מה זה תשעה ירחי לידה, הרי גם לגויים יש תשעה ירחי לידה? אלא יש הבדל בין יהודי ל-בן גוי. יהודי, בתשעת ירחי הלידה, המלאך יושב ומלמד אותו את כל התורה- אבל אצל הגויים אין להם את המושג הזה.

שיר השירים

ביציאת מצרים, ליל הפסח, התחברה כנסת ישראל, הרעיה, אל הקדוש ברוך הוא, הוא הדוד (זהר אמור, צה ע"ב). מגילת שיר השירים היא משל לקשר הזה שבין ישראל לקדוש ברוך הוא, ומכיוון שבפסח נעשה החבור, אנו קוראים את שיר השירים בפסח.

וזאת, מהסיבה שבשיר השירים מפורש עניין יציאת מצרים. הדבר נלמד מהפסוק: **לסוסתי ברכבי פרעה דימיתך רעייתי** (שיר השירים א', ט'). רכבי פרעה מזכירים לנו את יציאת מצרים. לכן גם מטעם זה נהגו בקהילות שונות לקרוא את מגילת שיר השירים בשביעי של פסח או בתום ליל הסדר.

הקורא 'שיר השירים' בליל הסדר, זוכה ורואה בשולחנו של משיח ואוכל נטיעה מגן עדן. את שיר השירים קוראים בחצות הלילה של ליל הסדר. מי שזוכה לקרוא שיר השירים בחצות הלילה, זו סגולה נפלאה לזיווג, ילדים ולפוריות

הגאון רבי חיים ברלין, בנו של הנצי"ב מוואלוז'ין ורבה של מוסקבה, התגורר בערוב ימיו בירושלים ורגיל היה לקרוא בתורה מדי שבת בשבתו בנעימה מיוחדת. בחג הפסח, כאשר היו קוראים את מגילת שיר השירים, היו רבים מבני העיר נוהרים לבית מדרשו, כדי לשמוע את קריאת המגילה מפיו, בלהט אש קודש ובהשתפכות הנפש. וכשהיה מגיע לפסוק: **"הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים"**- היה פורץ בבכי בדמעות שלישי. **הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל** שהיה תלמידו, שאלו לפשר ההתרגשות הרבה בפסוק זה ושמע מפיו את הסיפור דלהלן. יום אחד פנה אליו יהודי נסער. "סוד כמוס לי אליך, כבוד הרב!", אמר בהתרגשות. "שב בבקשה ידידי, הירגע מעט וספר לי במה אוכל לעזור לך", ניסה הרב לעודדו. "נולד לי בן במזל טוב ורוצה אני להזמין את כבוד הרב למזל את בני" - ענה היהודי הנרגש. "מזל טוב", ברכו הרב, "אך מה סוד יש בדבר? והלא בשורה משמחת היא?"

"אספר לכבוד הרב" - ענה היהודי - "יהודי אני, אך אני גר בסביבה ש-כולה גויים, כל חברי וידידי הם גויים ולפרנסתי אני עוסק במכירת צורכי דת נוצריים. אם אעשה ברית בקול רעש גדול וייוודע שאני יהודי, אאבד באחת את כל פרנסתי- ומי יודע אם גם לא יהיה חשש לחיי, שהרי רימיתי את כל ידידי כל החיים. ע"כ רצוני לבקש מהרב עצה, איך נעשה את הברית בצורה השקטה ביותר, בלא שאיש ידע מהעניין."

התרגש הרב לשמע בקשת היהודי והציע לו: "אבוא אל ביתך בהסתר ואמול את התינוק ואתה תהיה הסנדק, תחזיק את התינוק בשעת הברית". אך האב ענה לרב: "יש לי לב חלש ולא אעמוד בזה, לראות את מילת בני". טיכס הרב עצה: "ביום השמיני ללידה, תדאג שלא תהיה בביתך אף משרתת גויה, הזמן ליום הזה את הרופא היהודי המקומי, שגם הגויים משתמשים בשירותיו. לשכנים תספר שהילד אינו חש בטוב והוא זקוק לרופא, הרופא היהודי יהיה הסנדק ואני אהיה המוהל. וכך גם נרוויח, שהרופא יטפל בילד בימים שאחר הברית והכל על מקומו יבוא בשלום." ברוך ה', הברית התקיימה כמתוכנן, בלא מנין ובלא ציבור, אך עם הרבה התרגשות ושמחה. וכאשר נפרד הגאון רבי חיים ברלין מהאב, ביקש ממנו, שביום

השלישי למילה, יבוא לעדכן אותנו על שלום הילד. כאשר בא האב אל הרב ביום השלישי, גילה לו הרב את כוונתו בהזמנה זו: "מעניין אותי לדעת" - שאל הרב את האב - "מה הניע אותך לעשות את הברית הזו? הלא חי אתה חיים של גוי! מה גרם לך למסור את נפשך כל כך על קיום המצווה הזו?"

ואז החלו עיניו של האב לזלוג דמעות כנחל וכה סיפר בדמע: "יודע אני, שהתרחקתי יותר מדי ממקור מחצבתי. אני במצבי, כבר איני יודע אם אוכל עוד לשוב אי פעם בתשובה שלמה", המשך האב בדמעות. "אך מצבו של בני יהיה עוד יותר גרוע משלי, כי אני לפחות גדלתי בצעירותי בבית הורי כיהודי לכל דבר. בני, כבר לא יכיר שום סממן יהודי, הוא גדל בביתי כמו גוי לכל דבר וענין. אינני רוצה לחסום בפניו את האפשרות, לשוב למקור מחצבתו. ולפיכך התאמצתי בכל כוחי למול את בני, כדי שיידע לכל הפחות שהוא יהודי ובכך תהיה פתוחה לפניו הדרך חזרה אל היהדות."

הסביר רבי חיים ברלין לרבי אריה לוין, כי המאורע המרגש הזה מפרש לו מאמר חז"ל על הפסוק "הנך יפה רעיתי הנך יפה עינייך יונים" - "הנך יפה לפני החטא והנך יפה לאחר החטא" ולכאורה קשה. בשלמא, היופי שלפני החטא מובן. אך מה הוא היופי שיש לאחר החטא? אולם עתה - הסביר רבי חיים - התבהרו לי דברי המדרש, שהרי אחת מסגולותיה הטבעיות של היונה היא, שאיננה מתרחקת מהקן שלה, אלא אם כן היא תדע את הדרך חזרה. תמיד במעופה היא תביט לאחור, כדי לוודא שעדיין לא התרחקה מרחק רב מדי ותכיר את הדרך חזרה. וא"כ זוהי כוונת המדרש: "הנך יפה לאחר החטא", משום ש"עינייך יונים". סגולת ישראל היא כסגולת היונה. גם כשישראל מתרחקים מרחק כה רב, עד כדי שחיים כגויים, מ"מ אינם מתרחקים מרחק כזה, שלא ידעו את הדרך חזרה. וזהו היופי של ישראל לאחר החטא, לעולם הם ישמרו קשר עין למקור מחצבתם. (ע"פ גיליון 'זה השער')